

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

International Youth Year
1985

Année internationale
de la jeunesse
1985

Se že dani...

Štirideset let tone v zgodovino te dni.

Najprej se spominjamo tiste žalostne procesije slovenskih ljudi, ki se je kot velika valujoča reka vila po vsej naši zemlji in se stekala na Koroško. „Ubij me, če sem koga izdal! Svojega praga ne prestopim!“ Tako so se isti ljudje upirali partizanom, ko so prihajali nadnje in jih odganjali v smrt. Toliko jim je bilo za zemljo in dom, ki so jo iz roda v rod zalivali z znojem in branili s svojo krvjo. Zdaj so brez besede zapuščali vse in odhajali v svet, da si rešijo golo življenje. Če to ne piše grozne zgodbe o „svobodi“, katero je komunistična partija vtepala v preprosto pamet naših ljudi, potem na brskajmo po spominih, kajti udarjeni smo s slepoto, da ne vidimo resnice, premalo imamo srca, da bi nas sploh še kaj ganilo.

Spominjamo se tudi vsega, kar je sledilo zadnje dni maja 1945 - vrnitve naših fantov domobrancev. Množico iz domovine sem primerjal z valujočo reko, transporti nasilno vrnjenih iz izdanih pa so kakor potoki krvi, ki se vrače domov in poji našo zemljo.

Zunaj meja naše domovine je bilo o tej moriji že veliko napisano. Molčali so samo komunisti, so pač vedeli, zakaj. Kot klavno živino so jih zganjali v taborišča, iz teh pa v brezna Kočevskega Roga, v teharske jaške, v trboveljske rudnike, v gorenjske gozdove in v nešteto drugih krajev po slovenski zemlji. Do nezavesti so jih mučili, nazadnje pa jih brez sodbe pobijali, kot da opravljajo najbolj zaslužno narodnostno delo. Na vse te žrtve so vrgli pečat „narodnega izdajstva“, narodu pa so prepovedali govoriti o tem barbarskem klanju. Molčala je Partija v upanju, da zgodovina o tem ničesar ne ve in da bo tudi narod počasi pozabil na vse. Molčala je trideset let...

Bog ve, koliko je bilo zaprtih in mučenih, ker niso mogli biti tihi, kot je ukazal režim!

Pred desetimi leti pa se je sprožil plaz - Edvard Kocbek je spregovoril o poboju domobrancev v Kočevskem Rogu. To gotovo ni bilo kesanje za svoje politične zablode, tudi ni mogoče verjeti, da bi revolucionar tako blizu korita kot je bil on, šele čez leta zvedel o poboju domobrancev, toda začel je naravni proces razčiščenja, ki bo komunistično revolucijo v zgodovinski luči končno prikazal tako, kot je v resnici bila.

Od Kocbekove izjave - „Prvo dejanje narodne sprave je priznanje te krivde, te naše velike krivde. Brez tega dejanja Slovenci ne bomo nikoli stopili v čisto in jasno prihodnost“ - je Partija kot železna kletka, pod katero gori. Zavedajo se velike kolektivne in osebne krivde, a ne padejo na kolena; gredo v drugo smer, namesto da bi to krivdo priznali, hočejo ta ubogi, krvaveči narod popolnoma uničiti. Zamerijo Kocbeku, ki je klonil pod to strašno težo zločinov, obtožujejo tudi Jožeta Javorška, ki vprašuje: „Kako je mogoče?“ Kako

je mogoče, da je njegov lastni sin raje napravil samomor, kakor pa da bi živel v brezrazredni socialistični družbi, ki je sanjaška pridobitev Partije. Poslušajo Bojana Štiha, ki jim, sam komunist, bere levite o krivdi za moralno, kulturno in gospodarsko propast slovenskega naroda, zraven pa se tudi on previdno dotika vprašanja pobojev v Kočevskem Rogu. Berejo Igorja Torkarja, ki jim očita grozodejstva nad lastnimi tovariši (partijci). Vladni krogi samo buljijo v vse to in se umikajo, da se še bolj ne opečejo.

To je le nekaj utrinkov, ki so zadnje desetletje vrgli vsaj pramen svetlobe na zločine privilegirane družbe, in groze, da vsak čas zagore v mogočen kres, ki bo razkrinkal vsa dela komunistične partije, zagrešena proti narodu pod krinko zlagane OF (osvobodilne fronte). Partija tudi to že dobro ve, da ta dan gotovo pride, kakor gotovo so vse parole in gesla o svobodi le laž in boj za oblast.

Da je dan poravnave verjetno že zelo blizu smemo sklepati iz eseja. Krivda in greh, ki ga je kulturna delavka Spomenka Hribar napisala za Kocbekov zbornik, ki pa zaradi vsebine tega sestavka ni izšel. V njem se poteguje za spomenik vsem padlim, tudi domobrancem. Med drugim piše:

„Svojo zgodovino si moramo odpreti. Ključ do teh zgodovinskih vrat pa ni iskanje krivca, zavedajoč se svoje edine Resnice in Pravice, temveč je to ključ premisleka te in take zgodovinske poti naroda prav tako kot zgodovinske v epohalnem smislu. In če se kot narod ne bomo naučili objokovati vse naše žrtve, tega ključa ne bomo nikoli našli.

Jasna in pogumna zavest bi zmogla ne le priznanje tega zločina kot zločina, temveč bi zmogla tudi to, da bi ti množični grobovi, kjerkoli že so, postali eno od svetih mest na naši zemlji, dostopni ljudem, da jih obiskujemo - če ne že to, da se te žrtve prekopljejo in dostojno pokopljejo, kakor je to primerno naši civilizaciji in kulturi. Ne zato, ker so bili domobranci, ampak ker so bili ljudje. Mrtvi so mrtvi, drugega zanje pač ni mogoče storiti. Dostojni pokop ni bil dogodek za nas žive; z nami bi se dogodila bistvena sprememba naše zgodovinske biti, saj bi bili sposobni sprave s smrtjo in s svojo lastno zgodovino.

Da bi že enkrat nehali sektašiti med mrtvimi!

Sredi Ljubljane, v njenem srcu, bi moral stati obelisk, ki bi kričal v nebo o tragediji malega naroda, ki je v boju za svoj obstoj po nedoumljivi človeški usodi postal obnem svoj lastni krvnik in kaznovalec. Na tem obelisku naj bi preprosto pisalo: „Umrli za domovino“. Res so vsi umrli za domovino. Vsak za svojo ljubljeno, izsanjano. Mi pa smo ostali. Torej smo mi, vsi mi in vsak med nami, dediči tega hrepenenja in žrtvovanja. Če kot narod nismo zmogni vzeti nase vsega trpljenja kot trpljenj našega

Nadaljevanje na str. 11

1945.....1985

SPOMINSKA SVEČANOST

PADLI ZA BOGA, NAROD, DOMOVINO

V soboto 1. junija 1985 se bomo spomnili štiridesetletnice vrnjenih in pobitih slovenskih domobrancev ter drugih žrtev komunistične revolucije.

Ob 6:30 zvečer bo sv. maša, katero bo daroval škof dr. Alojzij Ambrožič v slovenski župniji Marije Brezmadežne na Brown's Line.

Po sv. maši bo v dvorani kratka spominska svečanost. Prosimo vse, ki imajo slovenske narodne noše, da se te spominske svečanosti udeleže v čimvečjem številu. Dokažimo našim mrtvim, da še cenimo njihovo veliko žrtev!

TABOR in VESTNIK

Po njih sadovih jih boste spoznali...

Tisti, ki zaradi duhovne praznine in zanikanja svobode v ječi domovine ne bi mogli živeti in ki nam je uspelo oditi v širni svet svobode kot žive preživele priče resnic, pa imamo kot ideološko-politična emigracija dolžnost, da z objektivnimi informacijami svetu poročamo o položaju doma, da ohranjamo in nadaljujemo Sloventvo, njega krščanske in duhovne vrednote ter tako pomagamo domovini do svobode

Tistim, ki imajo v domovini dejansko oblast, ki so si jo s silo in Stalinovo pomočjo prilastili, pa odločno povejmo, da jim absolutna oblast nalaga tudi absolutno zgodovinsko odgovornost za usodo naroda. Če pa te odgovornosti ne morejo ali ne bodo prevzeli, naj ne bodo ovira večini v domovini in v zamejstvu, ki hoče, da slovenski na-

rod raste v svobodi in politični enakopravnosti z drugimi suverenimi narodi sveta.

Naša prvenstvena skrb mora biti, kako obogatiti veličino našega naroda, ki je na najbolj izpostavljenam križišču Evrope skozi 15 stoletij svoje viharne in bogate zgodovine preživel vsako nasilje, nikdar padel na kolena pred močnejšimi in po naši zemlji grabežljivimi sosedi in končno vedno znova zažarel v siju svobode ter da ima po naravnem in mednarodnem pravu pravico, da v lastni državi in popolni svobodi uživa sadove svojega dela in truda skupno z drugimi svobodnimi narodi in državami.

Svobodnemu svetu pa moramo tudi pričati o krivici, storjeni našemu narodu, ki je izgubil svobodo, ne po lastni krivdi, ampak po izdaji in sklepu vele-

sil. Čas je, da Slovenci v domovini in svetu žrtvujemo svoje osebne skupinske interese, da storimo vse, da nas najde čas v odločilnem trenutku pripravljene pokazati svojemu narodu in drugim, da smo Slovenci vredni živeti kot svobodni narod pod svobodnim soncem in da tudi od drugih narodov to zahtevamo.

Da bo slovenskemu narodu spet mogoče živeti v svobodi, pozivamo vse Slovence, ki jim je ljubezen do rodne grude in materinega jezika pri srcu, da se z vsemi močmi združimo in neomajno sodelujemo za čimprejšnjo osvoboditev našega naroda in za uresničitev naše SUVERENE SLOVENSKE DRŽAVE.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu

Glavni urednik: Vladimir Mauko Urednik za Argentino: Martin Duh

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

niše je pa hodil v Pazin, Hrvaška. 10 let je bil tajnik sedanjemu škofu Jenku, potem je pa bil spiritual v Ljubljanskem semenišču. Od lanskega poletja pa je bil generalni vikar v Kopru. S tem imenovanjem je cerkev izpolnila dolgoletno željo Primorcev imeti škofa, ki je izšel iz njihove srede.

TRIBUNA, glasilo študentov ljubljanske univerze, je objavilo pogovor Aleksa Djilasa, Milovanvega sina, danes emigranta v Angliji, ki ga je imel na radio postaji Deutsche Welle. Tribuna je pogovor imenovala kot pobožno željo Djilasa. No, tudi to ni pomirilo oblasti, ker je v pogovoru namreč Djilas povedal: „povprečni državljani doživlja organe naše oblasti kot diktaturo“. V SFRJ res ne veš kaj govoriti, saj so vendar vedno trdili da je njihova oblast „diktatura proletariata“. (Novosti 3, 3, 85).

NARODNA SPRAVA: kot je bilo za pričakovati je partija v Sloveniji sedaj napravila konec debati o tragičnih junijskih dnevih. Na mariborsko založbo je bil napravljen pritisk in Kocbekovega zbornika, predvsem radi članka Spomenke Hribar ne bodo dali v prodajo. Hribarjeva in tudi Matevž Krivec sta tudi pod Bog ve kakim pritiskom izjavila, da nikakor ne mislita na spravo s političnimi nasprotniki revolucije in še manj z domobranstvom. Tako bo ostalo od poplave člankov, ki so bili za in proti pomirjenju samo priznano dejstvo okrutne likvidacije političnih nasprotnikov v mirnem času.

Naša domovina bo še naprej živel v lažni pravljici junaških partizanov in koaliciji slovenskega ljudstva v OF, ki je zaslužna za „tolikšne pridobitve“ za slovenski narod! Le kako dolgo bo še narod hotel živeti v tej žalostni burki in v današnjem tragičnem stanju?

ROJSTVA so v Sloveniji leta 1983 padla na najnižjo stopnjo: 15,2 otrok na tisoč prebivalstva! Ta številka postavlja slovenski narod na mejo, ki kaže jasno, da se naš narod številčno ne množi več. To je povsem logična posledica današnje revščine, enostavnega postopka za odpravo plodu, razkroj družin in družbe v porevolucijski dobi. Rešitve tega problema moramo iskati samo v spremembi političnega sistema, ki bi narod zopet postavil na pravo pot in v povezavo z zdravo emigracijo, ki pa mora zavzeti povsem druge forme kot je to bilo v slučaju in v okviru samoupravega socializma.

V MNOGIH časopisih smo brali o uspehu slovenskih zdravnikov. Ljubljanski mikrokirurški ekipi pod vodstvom dr. M. Godina je namreč uspelo ponesrečenemu delavcu iz Virovitice povsem odtrgano roko zopet priti in oživeti. Lep uspeh, ki vsaj malo zakrije drugače temno sliko slovenskega zdravstva. Premnogi obiskovalci namreč vedo povedati, da se strahotno večja število smrti ali življenjske pohabljenosti, zakriviljenih po bolnicah radi nemarnosti. Najbolj zgovoren primer je slovenskega

Toronto

NAŠE ZABAVE: Pomlad je tu. Letovišča bodo zopet zaživela. Na vrsto pridejo najrazličnejše zabave, ki smo jih prinesli iz stare domovine. Vendar ima človek občutek, da se je na tem področju naših aktivnosti čas ustavil. Naši domovi in letovišča ne kažejo pravega napredka, obstali smo v dobi izpred 40 let. Na „farmah“ smo se povzpeli do plavalnih bazenov, dokaj skromnih, ponekod smo zajeli vodo za poletno kopanje. Kvalitetnih kulturnih prireditev je vedno manj, veselice pa so enake starokranjskim izpred 40 in več let. Mladini se nudijo nogomet, ali odbojko nikjer pa še nimamo enega ali dveh tenis igrišč. Mladina prihaja dokler v so majhni in odvisni od starišev, ko so samostojni, zginejo. To se še posebej vidi pri porokah, ke imame 90% mešanih porok. Zadnji čas je, da se moderniziramo, drugače nas bo čas prehitel. Nobena tajnost ni, da je v Ontario vsaj en dom in eno letovišče v krizi radi minimalnih aktivnosti. Tu je potrebno, da se zadeve popravijo ali pa naj se prodajo in izkupiček iz prodaje lahko priključi fondu starostnega doma. Samo s čakanjem se bodo zadeve zadolžile in končno prodale brez koristi delničarjem in skupnosti. Precej pritegne balinanje, vendar je sezona kratka. Med povsem negativne zabave lahko prištevamo konjske dirke. V tem gre namreč za resno ambicijo, da bi se na ta način prišlo do denarja. Kako prazno upanje, ki pa je povzročilo tragedijo in družin in med posamezniki. Še huje je bila strast igranja piramidske igre. Človek ne bi verjel, da so celo resni ljudje igrali. Izgubili so lepo število tisočakov. Hlava Bogu, da so prekinili to zmotno zabavo brez večjih tragedij. Od kart, prekletstvo mnogih družin v domovini, je samo „poker“ pograbil nekaj denarja. Lepša je kartna igra Tarok, ki nikakor ni hazard. To inteligentno igro širi predvsem lovsko društvo a Allistonu z vsakoletnim turnirjem.

LOVCI so pripravili v njihovem domu v Allistonu dne 28. aprila turnir v igranju taroka. Udeležba je bila dobra, preko 40 igralcev. Med prveke v taroku so se uvrstili Peter Urbanc, Joe Muhič in Lojze Babič. Za kosilo so lovci postregli z izvrstnimi ribami, ki so jih ujeli zgodaj zjutraj.

Dne 5. maja so imeli na istem mestu šahovski turnir. Udeležba je bila srednja - 16 dobrih igralcev. Turnir je vodil podpredsednik Scarborough šah kluba naš rojak g. I. Vučko. Pri brzoturnirju sta

zmagala ga. C. Lesar in P. Urbanc, dočim so se v glavnem turnirju plasirali po petih igrah trije igralce s štirimi točkami: to so bili gospodje: I. Vučko, V. Gojtan in P. Urbanc na prvem mestu.

ZABELEŽITI moramo vsaj 4 važne dogodke pri fari Marije pomagaj, da se je g. J. Erjavec, rojen v Argentini je po treh in pol leta pomoči kot laični misijonar na Madagaskarju ustavil v Torontu in imel v obeh župnijah zanimivi predavanja s skioptičnimi slikami.

DA SO SE otroci in moške dobro postavili za materinski dan, ko so za več kot 400 udeležence pripravili okusno kosilo - za matere brezplačno - in da je mladina pripravila prikupno akademijo.

DA JE BILA slovenska šola s primerno prireditvijo zaključila šolsko leto.

DA JE slovenska hranilnica in pogojilnica J. E. Kreka z denarnimi nagradami obdarovala tako počaščene otroke. Vsak dobitnik je dobil \$20. Čestitamo za to primerno akcijo odboru. (Urednik)

IN DA JE sprejela na posebni prireditvi Marijina družba nove članice! Vsem, ki so bile sprejete v družbo, naše častitke!

Novice iz Slovenije

NOVI KARDINALI: Italijani, ki imajo že tako zadosten vpliv na katoliško cerkev in imajo največ kardinalov, so dobili pet novih kardinalov. Poljaki so dobili poleg dveh prejšnjih še dva nova in Avstrija še enega novega. Tudi Slovaki so bili počaščeni z novim imenovanjem (Jozef Tomko). V olajšanje konfrontacije s komunizmom sta bila imenovana kardinala iz Nikarague in Etiopije. Teško pa razumemo, da ni imel slovenski narod v vsej svoji zgodovini razen Misije nobenega cerkvenega kneza, ki bi bil imenovan za kardinala. Ali res domovina prvih in najčistejših oporečnikov proti početju brezbožne in nečloveške komunistične revolucije ne zasluži iz svoje srede te časti? Ali bomo res morali čakati trenutka, ko bo tudi Slovenija postala povsem poganska dežela?

Dr. Peter Urbanc

NOVI ŠKOF: Koprška škofija ima novega pomočnika škofa Metoda Piriha, v pomoč škofu Jenku. Novi škof je rojen 9. maja 1936 v Lokovcu, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo. V gimnazijo in malo seme-

CANADA
HOUSE OF COMMONS

Equality Rights

Section 15 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms, in force from April 17, 1985, guarantees the equality of all Canadians and prohibits discrimination.

A Committee of Members of Parliament will now hold hearings to see what federal laws should be changed to ensure equality.

If you want to participate, or would like more details, please contact: Clerk, Committee on Equality Rights, House of Commons, Ottawa, Ontario K1A 0A6 Telephone: (613) 996-1438

J. Patrick Boyer M.P.
Chairman
Pauline Browes M.P.
Co-Vice Chairman

Roger Clinch M.P.
Mary Collins M.P.
Sheila Finestone M.P.

Svend J. Robinson M.P.
Maurice Tremblay M.P.
Co-Vice Chairman

SLOVENSKI SPOMINSKI DAN

v nedeljo, 26. maja 1985 v Clevelandu, Ohio
pod pokroviteljstvom slovenskih župnij
v Clevelandu in okolici.

Spominske svečanosti: Ob 3. uri popoldne koncelebrirana sv. maša v katedrali sv. Janeza — St. John's Cathedral — na 9. cesti v Clevelandu.

Glavna maševalca: prevz. škof dr. Edward Pevec in Rt. Rev. msgr. Louis B. Baznik ob somaševanju slovenskih župnikov in duhovnikov.

Za dostojno izvedbo te vseslovenske žalne svečanosti za žrtve vojske in komunistične revolucije s posebnim poudarkom na žrtve Vetrinjske tragedije po končani vojni v maju in juniju 1945.

Slovenske župnije v Clevelandu:
Marija Vnebovzeta
sv. Vid
sv. Ciril in Metod, Lorain

mladeniča iz Toronta. Stopil je na steklenico in kljub temu, da je oče skrbel, za obilen honorar prizadetemu zdravniku je bilo delo tako nemarno opravljeno, da so drobci steklenice ostali v nogi. Šele v Torontu so zadevo popravili.

LETOS so v Planici še posebno lepo proslavili jubilej naše največje smučarske skakalnice. Andrej Marinc je bil glavni govornik jubilejnega odbora. Kakega poudarka nato, da je Planica produkt predvojnih let ni bilo, vendar je bilo omenjeno ime Bloudka, Kerštajna, Janez Polde predvojnih funkcionarjev te naše najbolj imenitne športne naprave. Spomin pa nas povede tudi do največjega športnega trgovca Gorca predvojnega Ljubljane, ki je toliko doprinesel

zimskega športu in tudi skakalnici. Zanj nova družba ni imela mesta, zabil ni nobene službe, tako da sta iz obupa pred materialno revščino on in hčerka izvršila samomor.

MURSKA SOBOTA

Research Center for Slovenian Culture
naznanja
da bo 2. junija izšla v angleščini knjiga z naslovom

SLOVENIJA — LAND OF COOPERATORS

ki jo je pripravil dr. Rudolf Čuješ,
profesor na St. Francis Xavier Univerzi
v Antigonishu v Novi Škotski.

Knjiga v glavnem popisuje zgodovino naše hranilnice in posojilnice J. Ev. Kreka in zgodovino zadružništva v Sloveniji pred zadnjo svetovno vojno. Priporočamo jo vsem, zlasti doraščajoči mladini v Kanadi in USA. Vsi, ki so stari od 14-18 let v Kanadi jo dobijo brezplačno, če pišejo na naslov R. C. or S. C. in priložijo naročilnice potrjene rojstne podatke ter \$1 za zavojnico in poštnino.

P. O. Box 393, Str. A
Willowdale, Ont. M2N 5T1

Knjiga, v prikupni opremi stane \$5. Cena je minimalna in krije samo stroške, in tej je treba priložiti \$1 za poštnino in zavojnico! V nedeljo 2. junija bo po zadnji maši pri brezjanski Mariji Pomagaj na Manning Ave. v Torontu bo odbor R. C. za S. C. pripravil skromno tiskovno konferenco, ki se je bo udeležil tudi pisec knjige. Vabljeni.

Research Centre for Slovenian Culture

Kaj pišejo drugi...

...o bratom nedobrodošlih političnih emigrantih

Melodija, knjižni prvenec Saše Martelanca. Pisatelj, sin primorskih staršev, je bil rojen leta 1934 v Ljubljani. L. 1948 se je preselil v Trst in sedaj dela kot časnikar na Radiu v Trstu. Markantna osebnost, vedno prisotna in delovna v slovenski skupnosti Trsta. Njegove črtice, 12 po številu, se odlikujejo po lepem jeziku, globokem občutku in pristrčnost. Poseben užitek za (bivše slovenske) povojne ideološke emigrante, katerih probleme - deloma iz lastne skušnje - izvrstno pozna. (Martelanc) krasno opiše slovenske politične emigrante, ki so se zatekli v Trst: „Njihov naziv je bil begunec, besedo je bilo treba po pravilu izgovarjati sovražno in zaničevalno. Odhajali so v Prekomorje, ker jih je mesto zavrnilo na dveh ravneh. Uradni Trst - italijanski jim ni dal pogojev za obstoj, ker se je bal njihovega slovenstva. Slovenci - Tržčani, pa so videli v njih neprijetne priče o neki resnici, ki se ni skladala z njihovo, in so jih zato psovali z izdajalci. Po osebni liniji pa je bilo bolje, to se je videlo, ko so se (begunci) poslavljali, na stotine ljudi je prišlo do vlaka ali ladij, ki so jih odpeljale za vedno.“ Pisatelj je zadel v črno, zamejci so se predali pritisku od zgoraj (iz Jugoslavije), na tem se ni nič spremenilo. Ta ideološki in značajni umik pa je zamejstvo plačalo z osipom slovenske zavesti na široki ravni...“ ZU v oceni letošnjih knjig Mohorjeve družbe v Gorici, *Amriška domovina*, Cleveland, 14. aprila 1985).

...o knjigi našega sodelavca

„Bravci revije *Slovene Studies* in drugi, ki jih zanima slovenska književnost, bodo uživali ob tej knjigi Mirka Javornika. *Pero in čas II* je izbor iz avtorjevega pisanja, obsegajoč obdobje petdesetih let. G. Javornik je mož vsestranskihkušenj in izobrazbe. Že zgodaj je izbral poklic svobodnega pisatelja, na daleč potoval po Evropi in Srednjem Vzhodu ter v enaki meri pisal pripovedno (fiction) in stvarno (non-fiction) prozo. *Pero in čas II* zajema snov iz Javornikove obsežne izkušnosti. Knjiga ima sedem delov. Prvo poglavje vsebuje med drugim zanimiv zapis ob dvajsetletnici smrti Ivana Cankarja. Toda jedro tega Javornikovega dela je četrto poglavje, ki obsega vrsto novel, dramo in prevod Rilkeja. Ostala snov je po obdelavi časnikarska, njen razpon gre od Španije od Andreja Gidea, od Franceta Prešerna do slovenske besede. Zadnji del sestavljajo ocene njegovega dela, komentarji, ena pesem in avtorjeva bibliografija. *Pero in čas II* ima nekaj za vsakogar. Pisatelj slog sega od resnosti do humorja,

Združeni v svobodo

Urednik *Slovenske Države* v Torontu g. Vladimir Mauko je na obisku v Argentini v lepih slovenskih domovih ugotovil velike duhovne, kulturne in narodne značilnosti in pridobitve. Posebno ga je ogrelo srečanje s profesorskim zborom in z učenci petih razredov srednješolskega tečaja pod vodstvom ravnatelja g. prof. Tomaža Debevca. Slovenska skupnost v Bs. Airesu in v drugih krajih po Argentini je po njegovi izjavi lahko ponosna na velike uspehe pri vzgoji slovenske mladine in podpiranju slovenskega tiska.

Ob tej priliki je pojasnil kanadsko zakonodajo za številne narodne (etnične) skupine, katere naš šolnik, časnikar in politik g. Mauko predstavlja kot predsednik že desetletja pri Osrednji in pokrajinski torontski vladi.

Kanada slovi skoro kot edinstvena država na vsetu po svoji značilni univerzalni zakonodaji za svoje narodne skupine. Teh je nad 60. Vlada tako povezuje večinska naroda angleške in francoske krvi z različnimi narodnimi rodovi in bogati angleško-francosko kulturo z oživljajočo narodnih skupin. Taka povezava pozitivno vpliva na Kanadčane in njihove državljane socialno, gospodarsko in politično. Uspehi posameznih narodnih skupin zavisijo v prvi vrsti seveda od prizadevanj in zvestobe njihovih članov, zlasti duhovščine in izobražencev.

brati njegov jezik pa je vedno užitek“. (Ocena v angleščini, ki jo napisal William W. Derbyshire, profesor na Rutgers University New Jersey, za ameriško revijo *Slovene Studies*, N. Y. 1984/2).

...o narodni dolžnosti poklicanih

„Ta zgledni slovenski menih (frančiškan p. Fortunat Zorman v Lemontu) je eden zelo redkih slovenskih duhovnikov, ki mu je močno pri srcu problem aktivne slovenske prisotnosti v tujem svetu. Škoda, da je tako sam, ko je vendar na tem obširnem prostoru (ZDAO še kar lepo število drugih slovenskih duhovnikov, ki v tem oziru zvesto molčijo, a bi s svojim zanimanjem za vprašanja slovenske besede in našega kulturnega izročila s pisano besedo v tem jeziku neizmerno obogatili naše skromne in pojemajoče publikacije. Tudi v drugih področjih bi lahko odločilno pomagali vzdrževati slovensko skupnost. Kar nas je Slovencev prišlo v to deželo po drugi vojni, smo bili v duhovniku vajeni gledati vsestranskega agilnega verskega in kulturnega ter celo socialno in gospodarsko - zadruga! - vodilnega delavca, ki ga je ljudstvo spoštovalo in visoko cenilo. Ali so spremenjene okoliščine res morale vse to tako temeljito predrugačiti, da je čisto zamrla sleherna iniciativa (poklicanih) za širši pogled na naše skupne slovenske zadeve v tujini? Gre predvsem za jezik in narodno zavednost. Prav nikakega dvoma ni, da se nam naš materni jezik in vrednote naše kulturne preteklosti stalno, dosledno in z veliko naglico pogrezajo v kosila in večerje, v krofe, klobase in potico ter pretirane plesne zabave, ki ne vsebujejo nič kulturnega in narodnostno vrednega. Tam se ne goji slovenska beseda, ne naša pesem, tam se ne kujejo zavedni značaji in kremenite volje. Mislim, da moramo pri obravnavanju in iskanju izhoda iz našega kulturnega in verskega položaja v tujini bolj previdni in izražanju in kar mogoče objektivno nepristranski. Ne odgovarja v celoti resnici prikazovanje slovenske kulture v obliki in na način, iz katerega logični sklep mora biti, da so se slovenske kulturne vrednote ustvarjale, razvijale in bogatile samo iz vernosti. Ta podmena ne odgovarja izkustveni resnici. Med vrhunskimi tvorci slovenske umetnosti in znanosti najdemo ljudi, ki so bili versko brezbrizni ali celo neverni, pa so ustvarili neprecenljive kulturne vrednote. Tudi ni pravična teorija, da navade in običaji preprostega ljudstva kar navadno označujemo z besedo (slovenska) dediščina - izvirajo le iz vernosti; razni rituali pri ohceti ali na sejmi ali na vseh mogočih žegnanjih in proščenjih ter neštete drugih navad nima z vernostjo nič opraviti.“ (L. P. - dr. Ludovik Puš - *Ameriška domovina*, Cleveland, 23. aprila 1985). (Kar je v oklepajih, so pojasnila in dopolnila pripraviljavca te rubrike. P. K.)

V tej zvezi omenjamo, da tudi slovenski zdomci v Argentini - g. Rezelj s svojo gledališko skupino in pasijoni v katežanščini, ga. Gaserjeva in ge. Finkove s pesmijo, g. Nosé v radiju - in drugi uveljavljajo na vzoren način slovensko poslanstvo v svetu. Senator dr. Lajovic je v Avstraliji dosegel, da slovenščino poučujejo celo na vseučilišču. Akcija za podpise slovenskega memoranda iz Avstralije v obrambo slovenskega jezika je živ dokaz zaskrbljenosti slovenskega zdomstva in izseljenstva v svetu za ohranitev materinščine v domovini.

Ni skrivnost, da kanadske etnične skupine soodločajo pri državnih in pokrajinskih volitvah in so že nekajkrat dejansko pripomogle strankam z zmagami, ki so jih hotele podpreti.

Ne bo več, če ob tej priliki, ko z zadoščenjem slavimo prizadevanja naših vzgojiteljev za ohranitev slovenske besede v svetu, pribijemo, da ta ljubezen do tople slovenske besede živi z zdomstvom in izseljenstvu ter s Slovenci v zamejstvu povečuje naše rodove in spopolnuje slovensko matico v domovini. To je v času svetovne univerzalnosti, ko se milijoni različnih narodov selijo po vseh kontinentih, za majhen slovenski narod velikega življenjskega pomena, posebno še, ker je znanstveno tehnološka zapovedujoča združitev časovnega sveta nasilno prevladala meje in s svojo zakonitostjo postala skoro domača in prešla že v mednarodnost.

J' ACCUSE

Pisatelj Emil Zola: 1840-1902

Ob 40. obletnici komunističnega bratomora

KRIŽ - Simbol trpljenja in končne Vstajenja.

Preteklo je že 40 let odkar so nam naše edinstveno lepe planine, še vse pokrite s negom, pošiljale svoj zadnji pozdrav, ko smo odhajali iz naše ljubljene domovine Slovenije, razbičane in krvaveče iz nešteti ran, ki so jih ji zadali nacistični in fašistični okupatorji, ter odkar so komunisti, slepi sužnji Stalinovega terorja, omamljeni od zmage sovjetske armade in Rooseveltove prodaje petnajstih evropskih narodov protinarodnemu in brezbožnemu komunizmu, ropom, požigom in umorom uničili v naši domovini neštete življenj, družin in domov.

S krvjo mučenih in poklanih slovenskih mož in fantov po končani vojni in z vpostavitvijo najhujšega totalitarnega komunističnega sistema partije, ki zanika in zatira vse naravne in osnovne človeške pravice, uniči vsako zaupanje v sočloveka in vse človeška odnose, kakor jih pojmujejo mi v svobodnem svetu, in vsako njim nasprotno idejo, so komunisti hoteli in upali z molkom preživelih prič zapečatiti svoja zločinska dejanja.

Nihče ni nasedel lažem nacistov in fašistov, da so nas prišli osvoboditi, kajti vsakemu je bilo jasno, da hočejo uničiti slovenski narod ter si razdeliti njega ozemlje kot so storili krvniki s Kristusovimi oblačili, neznatna komunistična partija Slovenije pa je z lažjo in prevaro pod krinko Osvobodilne Fronte zamenjala okupatorja in v sodelovanju z njim pomorila tisoče najbolj narodno in versko zavednih Slovencev.

Jugoslovanska komunistična partija, ki se je s pomočjo sovjetske armade in proti volji jugoslovanskih narodov (in proti volji vseh ostalih vzhodnoevropskih narodov) polastila oblasti, je s poklanjem slovenskih protikomunističnih, za svobodo in demokracijo se borečih borcev po končani vojni zagrešila najstrahotnejši bratomor v petnajststoletni zgodovini slovenskega naroda. Pred izbruhom druge svetovne vojne so nas le tuji okupatorji in zunanji sovražniki morili, mučili ter metali v ječe in koncentracijska taborišča.

xxxXXXXxx

Pot do svobode mora iti včasih skozi solzno dolino ječ in morišč, mučenj in preganjanj, streljanj in pobijan, toda če bomo vztrajali, bomo zmagali. Naša neomajna vera v naroda svetlejšo bodočnost, v končno zmago resnice in pravice, naš idealizem in vztrajno delo ter neomajna zvestoba slovenski državni ideji so naše najmočnejše orožje.

V svojem delu *Na Ozarah* pokojni pisatelj Karel Mauser takole pravi: „... Vso zgodovino so nas pobijali, pa še živimo! Za mrtve so nas imeli, pa smo vriskali. Pokopali so nas, pa smo vstali - in danes po vseh kontinentih žubori slovenska beseda, pesem polj in gozdov, morja in gorà...“

Prisluhnimo tudi Cankarju: „... Močan si, o slovenski narod! Tisoč in petsto let krvaviš, a izkrvavel nisi! Narod mehkužnih bi dušo izdihnil, že sveče bi mu ne žgali, še bilj bi mu ne peli - ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen, ti komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo in praviš: „Nikarte! Ta burka je stara že tisoč let!“...“

Slovenci smo navajeni podobnega razglaševanja tako imenovane asimilacije in smo jo desetletja sprejemali. Nekateri so jo uveljavljali s tako imenovanimi akademskimi načrti in s čustvenimi izlivi, z goljufivim zanešenjaštvom, prefrigano zakonodajo in s posebno politično oblastno strategijo. Vse to smo doživljali in prvi državi, še bolj občutili na svojem narodnem telesu v drugi - po revoluciji. Celot mlajši komunisti v domovini se upirajo načrtom, ki predstavljajo za slovenski narod resnično nevarnost. Vladujoča stranka v Sloveniji hoče z vojsko, pretiranim preseljavanjem južnjakov in z izseljavanjem tisočev najbolj sposobnih rojakov na tuje izsiliti jugoslovansko integracijo samo zato, da bi lažje in dalj časa še lahko sama vladala nad narodi,

ki vsak dan odločnejše zahtevajo izpolnjevanje na papirju napisane narodne in državne zakonodaje.

V domovini lahko danes ugotovimo, lahko bi rekli, različne gete, ki že presegajo ljubezen „bratskih zagrgljajov“, kakor to slovenski komunisti samo poudarjajo.

Nesreča slovenskega naroda tiči v njegovi pasivnosti, ki so posledica spominov na grozne dni v revoluciji in po njej, ko so komunisti zverinsko pobijali ideološke nasprotnike in celo svoje z različnim gledanjem na politični razvoj. Slovenski zdomci ne pričakujemo v domovini nikakršne demokratične revolucije, smo pa pripravljani podpreti vse, kar bi pripomoglo k demokratizaciji v državi, zlasti v Sloveniji.

Nadaljevanje na str. 4

Združeni v svobodo

Nadaljevanje s str. 3

Ta proces ni in ne bo enostaven, zahteval bo še mnogo truda in časa, da bo uspel. Uspeh pa bo, ker se bo KPJ in njen vodstveni vrh moral sprijazniti z resnico, da sama vec ne more vladati nad narodi, ki zahtevajo končno ureditev v državni strukturi, ki že dalj časa vpije o resnični nevarnosti za mir v deželah ob Jadranu in na Balkanu. Potrebna ni samo demokratizacija v vseh obstoječih republikah, temveč tudi stvarna možnost, da naši narodi svobodno odločajo izvedbo po državni zakonodaji zagotovljeno odcepitev in razglasenje svojih samostojnih držav. To je najzaneslivejše jamstvo za bodočnost naših narodov, svobodo in mir.

Slovenski narod ima kot drugi narodi po svojem strnjenem ozemlju, lastnim morjem, s kakovostno in množično industrijo in obrtništvom ter naprednim, četudi majhnim poljedelstvom, s turizmom, premogom, živim srebrom, bogatim električnim omrežjem, posebno pa še s svojo tisočletno zgodovino in visoko evropsko kulturo, ki jo lahko primerjamo z nemško in italijansko, pravico do svoje državne samostojnosti. Trpel je toliko, da je mu niti Bog nemore zanikati! Saj je ustvarjen po božji podobi!

Zdomci v svetu z veseljem ugotavljamo, da slovensko ljudstvo in izobraženci iščejo ravnovesje med resničnim uporom slovenskega naroda v času po strani vsiljene revolucije in bodočnosti zanesljive demokracije, ki jo slovenski narod zasluži. Slovensko zdomstvo, izseljenstvo in zamejstvo morajo zvesto vztrajati v svojem poslanstvu izven

domovine in podpirati vsa prizadevanja Slovencev, podpirati vse, kar nas druži s slovenskim narodom - to je boj za njegov obstoj in svobodo. To nam zapoveduje naše krščanstvo, kateremu se slovenski narod nikoli ni odpovedal. Slovenski narod bo v prvi vrsti sam odločal o svoji bodočnosti in svobodi.

Slovenski književniki so v domovini zavrnilo obsodbo disidentstva, predsednik Partljič in drugi so bili jasni, da „različno mnenje ni desidentstvo ker bi partija s tem priznala, da je celoten narod disidenten“. Slovenski narod poseduje popolno sposobnost za aktivno sodelovanje v mednarodni politiki in to po svojem svobodnem kriteriju in je za svoje odločitve odgovoren kakor tudi zdomci in izseljenci. Nesmisel bi bila, slovenskemu narodu odrediti pogoje za ekumenske načrte. To se pravi, kar narod izpričuje na zunaj, lahko uveljavi tudi v svojem narodnem okolju.

Abstraktni univerzalizem in integracija, ki jo KPS pogosto poudarja, danes že ni več stvarna. Zato morajo slovenski narod, zamejci in zdomci imeti jasen narodni cilj. Po zgodovinskem poizkusu se nacionalizem in ekumenizem ne izključujeta. Svobodni narodi in neodvisnost so najmočnejša jamstva svobode-mnogo bolj kot geti z nižjo kulturo in dvomljivo zvestobo za sožitno življenje. Slovenski narod se v svojih ciljih lahko sklicuje tudi na slovensko zdomstvo v svetu. Smo maloštevilni, pa polni želja po svobodi našega naroda. Naj nas družijo želja in zahteva po svobodi in življenjski imperativ za obstoj slovenskega naroda v Svobodni državi Sloveniji.

Slavko Skoberne

ZBLIŽANJE, MED CERKVIJO IN DRŽAVO NA HRVAŠKEM?

Po poročilu dopisnika Kleine Zeitung (31. januarja 1985) je obžaloval predsednik hrvaškega parlamenta Ivo Latin, da so komunisti kritizirali zelo uspeli kongres pri Mariji Bistriški (lanskega septembra, ki se ga je udeležilo med 300.000 in 400.000 oseb). Obžalovanje je izrekel na letnem sprejemu zastopnikov verskih skupin. Tudi nagovor kardinala Kuhariča je bil zadržan, vendar je poudaril željo, da bi vlada dovolila papežu Janezu Pavlu II, da bi obiskal Jugoslavijo. Na drugi strani pa niso prenehali nekateri komunisti, predvsem Srbi, ki žive na Hrvaškem, dolžiti cerkve, da je povezana s "hrvaškim nacionalizmom". Tudi so pred kratkim poklicali na zaslišanje Živka Kustiča, glavnega urednika cerkvenega lista Glas koncila.

SLOVENIJA SE BORI, DA BI OBVLADALA PRETEKLOST

Carl Gustaf Stroh je objavil v Kleine Zeitung (18. januarja 1985) daljši sestavek o treh dogodkih preteklosti, ki so na dnevnem redu v Sloveniji. To so t.zv. dachauski procesi, ko so bili na smrt obsojeni nekdanji slovenski zaporniki v Dachau, češ da so sodelovali z Gestapo; razmere na Golem Otoku, kjer so bili zaprti po l. 1948 stalinovci; ter pokolj 12.000 domobrancev.

Zaradi teh dogodkov je izstopil iz Zveze komunistov in iz partije docent Matevž Krivic, sin komunitegnega državnega tožilca pri dachauskih procesih. Ob Krivica se je spotaknil Mitja Ribičič član predsedstva komunistične partije Jugoslavije. Na zborovanju časnikarjev v Radencih je izjavil, da trpi Krivic očitno na kompleksu, ker je bil njegov oče "Višinski v tej družbi" (Višinski je bil glavni tožilec pri stalinističnih procesih tridesetih let). Krivic je odgovoril Ribičiču v Mladini, kjer je zapisal: "Rad bi vprašal Ribičiča, če je že imenoval z imenom 'slovenskega Višinskega': Kdo pa je bil 'slovenski Berija' in njegovi asistenti, ki niso samo krivi, da so verjeli zlaganim obtožbam, marveč so tudi fabricirali take zlagane obtožbe?" (Berija je bil pod Stalinom šef sovjetske tajne policije in koncentracijskih lagerjev). Komunistični tisk je med tem ponovno priznal, da je tajna policija mučila obtožence dachauskih procesov (l. 1948 in 1949) in izsilila zlagana priznanja. Ribičič se je javno čudil, ali je obnavljanje teh dogodkov v zvezi z dejstvom, da je bil takrat oficir varnostne službe ali pa zaradi njegovega sedanje položaja v Zvezi komunistov Jugoslavije. Ribičič je izjavil, da kljub visokemu položaju ni vedel, kaj se je dejansko dogajalo z obtoženci. Kot državni tožilec je bil prepričan, da so bile vse obtožbe resnične. Glede pokolja v Rogu je Ribičič izjavil, da je šlo za "objektivno nujno mero" v zaključni fazi osvobodilne vojne.

Komunistični zgodovinar Drago Vresnik pa zagovarja pokol domobrancev v Rogu kot upravičen, češ da so bili domobranci

"izdajalci" in del SS organizacije. Tudi Francozi so po njegovih podatkih pobili v Parizu l. 1944 120.000 kolaboracionistov v večini brez sodnega procesa. Razen tega navaja tudi, da OF odredila že l. 1941, da mora biti vsak "izdajalec" avtomatično usmrčen, četudi bi bilo izdajstvo izsiljeno od sovražnika. Vresnik tudi trdi, da se je s to odločbo strinjal tudi Kocbek, ki je pozneje protestiral proti pokolu.

Po Strohovem mnenju priča ta javna debata, da je tudi med komunisti, zlasti med intelektualci, želja, da bi prišlo do narodne sprave glede preteklosti, da pa na drugi strani marksistično-leninistična komunistična doktrina take sprave ne dopušča. Jugoslovanskemu komunizmu očita kot hibo, da do danes še ni zmožel "skočiti preko lastne sence in s tem notranje premagati državljansko vojno ter bratomor". Stroh navaja tudi dopis Božidarja Lakote (objavljen v Delu 29. decembra 1984), v katerem ta zatrjuje, da je bil masovni pokol domobrancev "nevreden svobodoljubne in humane države". K tej trditvi je dodal še vprašanje: "Zakaj smo takrat to dopustili? Zakaj smo to tolerirali? Zakaj smo doslej molcali o tem, kako je moglo priti do tega. In kako moremo vedeti, da se kaj podobnega ne utegne zopet primeriti?"

SLOVENSKI PISATELJI V SLOVENIJI NAGLAŠAJO SLOVENSKO SAMOBITNOST

V intervjuju s Sodobnostjo je postavil pisatelj France Klopčič med drugimi tezami tudi zahtevo po "skrbni uveljavi državnosti in suverenosti slovenskega naroda in vseh njegovih narodnostnih posebnosti". Samostojnost republik v okviru jugoslovanske federacije je treba okrepiti. Slovensko gospodarstvo je treba temeljito modernizirati in zmanjšati upravni aparat. Izobražencem je treba priznati večjo vlogo. Vojaško službo morajo opravljati Slovenci samo v Sloveniji. Poseben program za pospeševanje rojstev in podporo družine mora ustaviti nevarnost, da bi slovenski narod izumrl.

O takih in podobnih vprašanjih so potem razpravljali na posebni dvodnevni "Tribuni", ki jo je organiziralo Društvo slovenskih pisateljev v Cankarjevem domu in ki je občasno privabila do 1500 poslušalcev.

Predsednik društva Tone Partljič je izjavil, da se čutijo Slovenci "ogrožene", ker se govori o enotnem jugoslovanskem narodu in ker uvajajo enotne učne programe. Od države je zahteval, naj določno pove, koliko morajo Slovenci žrtvovati za državno skupnost in koliko lahko ohranijo zase. Slovenska javnost je vznemirjena zaradi visokih cen in težkih življenjskih pogojev, ne pa zaradi nekaterih nekonformističnih leposlovnih del, ki so na leposlovnih način legalizirali dogodke, o katerih ni hotela partija spregovoriti.

Več govornikov je bilo zelo pesimičticnih. Marjan Rožanc predvideva smrt slovenskega naroda in propad Srednje Evrope, katere sestavni del je Slovenija. Slovenci so sanjali l. 1918 o skupnosti katoliških slovenskih narodov, pa so se znašli dva meseca pozneje v povsem drugačnem položaju. "Jugoslavija ni naš organičen, družbeni in gospodarski prostor, v katerem bi se mogli uveljaviti kot družbena in gospodarska sila. Tudi ni naš edini kulturni prostor, marveč politična zveza." Tudi komunistična partija ne more obvarovati Slovenije pred "temno usodo". Neki drugi govornik je povel, da izda Slovenija desetkrat več za razvoj nerazvitih predelov Jugoslavije kot za lastno kulturo.

Boris Pahor iz Trsta (visoki strankini funkcionarji so protestirali, da je bil povabljen) je označil kot negativno in škodljivo, da je popolnoma izločena krščansko socialna komponenta iz sodobnega slovenskega življenja. Slovenije rešuje po njegovem narodnostno vprašanje ideološko, kar je bolj škodljivo kot je bilo razkosanje slovenskega naroda l. 1918.

Po mnenju Stroha (članek v Kleine Zeitung, 1. februarja 1985) ima slovenska KP mešane občutke glede Tribune. Po eni strani jim je prav, da se javno pokaže volja po slovenski samobitnosti kot protiutež centralističnim tendencam, toda po drugi strani jih skrbi, kje bo ta debata končala. Franc Šetinc je mnenja, da je "toleranten dialog" sicer potreben, ne sme pa voditi do "neutrarnosti" ali do "enačenja levice in desnice". Stroh navaja tudi kritiko zagrebškega časnikarja Joža Vlahoviča, ki se je zgražal v Vjesniku, da govore v Ljubljani mnogo o katoliškem pesniku in filozofu Kocbeku, pa zelo malo o Kardelju.

POMOČ DEŽELAM V RAZVOJU

Zadnje letno poročilo kanadske agencije za mednarodni razvoj (CIDA - Canadian International Development Agency) za poslovno leto 1983-84 vsebuje mnogo zanimivih podatkov, ki ponazorjujejo, da ni nudena pomoč zaman, čeprav predstavlja samo malenkost blagostanja razvitih držav.

Nekaj takih pozitivnih dejstev:

Prvič v zgodovini človeštva je število pismenih presešlo število nepismenih (na žalost narašča v razvitih deželah število ljudi, ki so "funkcionalno" nepismeni: znajo sicer pisati in brati, toda nimajo dovolj znanja, da bi mogli sodelovati v polni meri v sodobni družbi). Število deklet v ljudskih šolah se je skoraj trikrat povečalo v primeri z l. 1960. Nadaljevanje na str. 5

Drama iz Spodrožce

Smrtonosno zaupanje Britancem Slovenski Katyń Ingomar Pust

Ingomar Pust je izdal knjigo *Koroška pod Titovo zvezdo* (Samoizdaja Kartner Abwehrkampfverbundes, Klagenfurt). Pod naslovom Totgeschwiegene Tragedien opisuje angleško predajo Domobrancev. Ta članek je izšel v Neue Ordnung 8. 9. 1984 „Das Drama von Resenbach“.

Področna avtomobilska cesta skozi tunel je pred uresničitvijo. Šla bo ob železniškem predoru skozi Karavanke.

Ta podroški železniški predor pa je v zvezi s tragedijo, ki še ni bila izmerjena, ne ocenjena. Prav tukaj so koncem meseca maja 1945 Angleži izročili 12.000 mladih slovenskih antikomunistov Titovim partizanom naravnost v smrt.

Množični upor poljskih častnikov v Katyńu je šel v zgodovino kot zverinska podivjanost. Znano je izročanje Kozakov in Hrvatov, vendar klanje 12.000 mladih Slovencev, popolno uničenje slovenske antikomunistične mladine še do sedaj ni prišla v javnost.

Ko so partizani zasedli Ljubljano v maju 1945 niso več imeli nobenega aktivnega vojaškega nasprotnika. Vsi so že odšli iz dežele, vendar največji del njihovih nasprotnikov so jim Angleži v zaprtih, živinskih vagonih pripeljali nazaj, vedoč, da jih bodo pobili. Slovenska antikomunistična vojska je bila do konca pobita od rdeče čistke krvavih rok.

Svetovna javnost tega slovenskega katyńskega pokolja še ne pozna. Morda je temu krivo, da so Domobranci isto-

vetili s pojmom fašizma. Toda to je temeljna, usodna zmeta.

Ko so začeli Komunisti moriti Slovence kot svoje nasprotnike, se je dvignil „Domobran“ (Landwehr) kot vojaška organizacija izključno proti komunizmu in v obrambo katoliške vere. „Sie namen Waffen von den Deutschen, weil ihnen die Briten keine gaben, sondern die Kommunisten unterstützen“: Vzeli so orožje od Nemcev, ker ga jim Angleži niso dali, pač pa so podprli komuniste. Vendar ideološko niso imeli ničesar skupnega z nemškim nacionalnim duhom („Aber ideologisch hatten sie mit dem Nationalsozialismus nicht zu tun“).

Ko so Domobranci zapuščali Slovenijo, zgleđa, da niso bili brez vsakega upanja. Mislili so, da je v Italiji že neka kraljevska vojska, da so imeli zaupanje v Angleže in da so mislili na povratek v domovino ni nič tako izrednega v tedanjih razmerah. Še v nemški vojski je bilo mnenje, da se bodo Angleži in Amerikanci obrnili proti Sovjetom. V Sloveniji je bilo to mnenje najbrže precej razširjeno.

Saj je celo nemški general Gehlen dal objaviti sporočilo, da se v Sloveniji organizirajo oddelki z angleškim orožjem, ki delajo za Angleže, ker v kratkem bo Anglija sama šla proti Sovjetom; taka je ustna propaganda. V tej zvezi je tudi govorica o neki „kraljevi armadi“, kar je vse izšlo iz britanske tajne službe in stare vlade, ki komunistom ni bila naklonjena.

Tudi niso vsi angleški komandanti na Koroškem tedaj soglašali z ukazom iz Londona - z izročitvijo Domobrancev. Dr. Aripand Thurn-Valsassina je bil tedaj tolmač pri 38. britski brigadi, kateri je poveljeval Haudegen Patrick Scott. Ta grof Thurn je priča dramatskih telefonskih razgovorov v Prevaljah ko je šlo za izročitev Hrvatov, Ogrov,

Nadaljevanje na str. 12

Nadaljevanje s str. 4

V zadnjem četrtletju se je povečala pričakovana življenjska doba v deželah v razvoju za nad 10 let. Razvite dežele so rabile za tako podaljšanje 200 let.

V zadnjih 20 letih se je znižala umrljivost dojenčkov za polovico.

V zadnjih 20 letih se je dohodek na osebo v deželah razvoja podvojil - in to kljub velikemu povečanju prebivalstva.

Dežele v razvoju so po l. 1945 podvojile kmetijsko proizvodnjo. Indija pridela sedaj dovolj žita za lastne potrebe in ga celo izvažata.

Dežele v razvoju so prispevale same 87% potrebnih finančnih sredstev za ta napredek. Pomoč razvitih držav je bila seveda pri tem tudi važna, ker jim je posredovala predvsem boljše tehniko.

Podatki o uradni pomoči razvitih dežel za razvoj so tudi zanimivi. ZDA so sicer na prvem mestu po vsoti prispevkov, toda z ozirom na svoje bogastvo so šele na 21 mestu. Prva štiri mesta pripadajo članicam OPEC.

Podatki za l. 1982 kažejo naslednjo sliko:

Država	Celotna uradna pomoč v milijonih USA \$	Kot % GNP	Vrstni red
Kuwait	1.295	4.86	1
Qatar	250	3.80	2
Saudi Arabia	4.428	2.82	3
United Arab Emirates	563	2.06	4
Nizozemska	1.473	1.08	5
Švedska	987	1.02	6
Norveška	559	.99	7
Danska	415	.77	8
Francija	4.028	.75	9
Belgija	501	.60	10
Avstralija	883	.57	11
Avstrija	355	.53	12
Zapadna Nemčija	3.162	.48	13
Kanada	1.197	.42	14
Anglija	1.793	.37	15
ZDA	8.202	.27	21

Iz gornjih podatkov je razvidno, da prispeva samo 9 držav več kot je bilo sprejeto kot norma za prispevek razvitih držav deželam v razvoju, namreč .7% bruto narodnega pridelka (GNP).

Iščemo ljudi ki potrebujejo začetka na svoje

Spring/Summer '85

the job book

Ontario Youth Corps

Our Investment in Tomorrow.

Naše podvzetje je dobro. Dela za mlade može in dekleta, ki nimajo zadostne izvežbanosti; dela za dela nezmožne; dela za mladince Indijancev.

Vi ste zato odobreni, če ste stari med 15 in 24 letom, če imate manj kot 12 razredov šole, če ne posečate več šole in če ste brezposla več kot 12 tednov.

Za nadaljne informacije pridite po knjižnico The Book Job v krajevni urad Youth Employment Counselling Centre, Community Information Centrem ali YM/YWCA.

Ali če preprosto kličete: Youth Hotline Številka: 1-800-263-7777. To vam bo koristilo.

Call the Youth Hotline at 1-800-263-7777.

ONTARIO
YOUTH
OPPORTUNITIES

BILD
ONTARIO
Youth
Secretariat

THANK YOU 謝謝您

Verjetno je malo slovenskih političnih emigrantov, ki so se rešili pred krvavim mučenjem in pobijanjem med vojno ter takoj po njej, ki ne bi poznali čudovite življenjske poti zdravnika dr. Janeza Janeža.

Vsako poveljevanje njegovega edinstvenega dela na azijskem kontinentu bi žalilo človeka, ki vidi svoj cilj edino v požrtvovalnem in nesebičnem delu za ljudi, ki so pomoči najbolj vredni in potrebni.

Tukaj je le par vrstic iz njegovega pisma našemu sodelavcu Planinku od 27. marca letos:

„Dragi gospod doktor:

Prisrčna hvala za prijetno iznenadenje - pismo on priložen dar. Zase res nimam prav nikake potrebe. Poslali ste dar z dobrim namenom in ga bom za dober namen porabil, saj takih prilik ne manjka, zlasti v mojem okolju, ko zlo udari ljudi, ko so v največji stiski.

V pismu omenjate Vetrinjsko tragedijo... maja bo mimo 40 polnih let... osebno sem v polni meri in prav od blizu to tragedijo doživljal...

Maja bo zame tudi 37 let odkar sem odšel na Kitajsko. Kitajska me je toplo in z ljubeznijo sprejela. Za menoj je 37 let dela v tej deželi... res zelo bogatih... a mi lahko verjamete, da trnja na tej poti ne manjka. Ko je trnje preveč boleče, mi misli vedno pohite nazaj v Vetrinje - Pliberk - Vetrinje... Zlasti na kolodvor v Pliberku, kjer sem videl zdrave naše mladiče bledih obrazov, povešenih glav, ko so jih rdeči gnali na vlak in potem... Trnje več ne boli in se le Njemu zahvalim, da mi je dal čast to pot živ hoditi, čeprav je včasih malo trnjeva...

Škoda, da niste zdravnik - takoj bi Vas k sebi povabil... Jaz še vedno enako delam - in čakam večnega penziona...“
Planinko

Iščemo vzdrževalne starše: dolge delovne ure, težko delo, veliko poplačilo.

Biti eden od vzdrževalnih staršev je težko delo. Zahteva veliko časa. Ves dan, to je štiriindvajset ur na dan. Večkrat je to delo polno prepričenj in vedno zahtevajoče od vas mirnosti, odločnosti in ljubezni.

Čeprav je polno zahtev ali tudi vsled njih, tisočeri ljudje sprejmejo vzdrževalne otroke v svoje domove vsako leto. Nekateri so otroci, nekateri so mladostniki. Nekateri potrebujejo določene fizične in duševne potrebe. Toda vsi imajo neko isto posebnost, ki jim je lastna. Potrebujejo občutek prostora in gotovosti v pomoč skozi težko dobo njihovega življenja, da se tako pripravljajo za čas, ko se povrnejo k svojim družinam.

Obstaja vsesplošna podlaga veselja, ko delite z otrokom ali mladostnikom gotova bogastva, ki vam jih je dalo življenje.

Ste v tisti zvezi ljudi ki so socialni delavci in drugi strokovnjakov, ki pomagate vzdrževalnim otrokom in njihovim starišem takrat ko je vaša pomoč najbolj potrebna. Istočasna pa pomagate tudi samemu sebi postati zrela in odrasla oseba.

Če se hočete poučiti več, kako lahko postanete eden od vzdrževalnih staršev, stopite v stik z lokalnim uradom Children Aid Society ali družinske in otroške uslužnosti (Family and Children's Services).

To ni lahko delo. To delo zahteva polnega človeka. Toda manj jih je, ki dajo več v zameno.

Ministry of Community
and Social Services

 Ontario

Stalinizem in mi

Nadaljevanje s str. 8

stiko in biologijo, vojaško misel in teorijo itd. Vse je izhajalo iz njegove - Zevsove - glave. In dokler misli in odločitve izvirajo iz glave enega človeka ali ene skupine ljudi - iz Zevsove glave, najsi bo še tako pameten - dotlej ni sreče. Nekoč sem to imenoval partenogenetski način rojevanja misli, to je rojevanje iz neoplojenega jajčeca - med čebelami so to troti - brez heteroseksualne oploditve, torej gre za monoseksualno razmnoževanje idej in odločitev. Enako se je dogajalo tudi v stalinizmu. V glavi enega človeka se je spočela misel, na forumu jo je pojasnil in vsi so se tej misli klanjali in jo občudovali, postala je zakon. Spomnite se spet na omenjeni odstavek iz Herodotove zgodovine!

- Stari zgodovinarji imajo v svojih delih polno takšnih odstavkov, ne samo Herodot, temveč še pogosteje Tukidid in zlasti Tacit... Neumnost, ki funkcionira v sistemu, je vselej zločin, sistem jo samodejno spremeni v to. Hudobni duh nekega aparata, ki odgovorne osvobaja odgovornosti, nedolžne pa obtožuje in prisiljuje, da sami pozneje iščejo 'odgovornost' za svojo izmišljeno krivdo.

»Najsi ljudje danes še toliko govorijo proti stalinizmu, in to tisti, ki so v svoji duši, po načinu mišljenja in po načinu dela najbolj zakleti stalinisti, bodo tudi človeka, ki je najbolj daleč od stalinizma, krstili za stalinista. Med vsemi -izmi, ki jih pridajajo ljudem, je tudi stalinizem. Liberalizem, anarholiberalizem, revizionizem, dogmatizem, stalinizem, neostalinizem... vse to naprtijo enemu samemu človeku na glavo. Tudi tak način obračunavanja z ljudmi je stalinizem. Če ni demokratičnosti v bazi, če je baza apatična - je takó, kot je v Rusiji. Nihče za nič ne skrbi, mar mu je samo, da bo ujel vrsto za tisto, kar prodajajo. Oportunizem, klanjanje pred oblastjo, misliti eno, govoriti drugo, delati pa tretje - tudi to je eden od pojavov stalinizma...«

Gola in klavrna resnica

- V svoji knjigi omenjate tudi srečanje s Stalinom.

»To je bila večerja s Stalinom januarja 1945. Ko so bile vse faze vroče-hladno končane, je Stalin stopil k vsakemu posebej in vsakogar je poznal po imenu in funkciji. Z gornjega konca mize je stopil k nam, da bi trčil in se poljubil z nami...«

- Šarm oblastnika in sleparja?!

»Ja, pa ne samo to. Hotel nas je še enkrat ponižati s svojim navideznim človekoljubjem. Jaz sem bil med zadnjimi, nekje na levem koncu mize. Stalin mi je rekel natančno takole: 'Prihadi ka mnje moj moj darogoj sanitar.' Stopil je k meni, trčila sva in skorajda bi zajokal od sreče in razneženosti, da sem lahko trčil s Stalinom in se poljubil z njim. Takšna je čista in klavrna resnica.«

- Čista in klavrna resnica nekega kulta, kulta Očeta ljudstva, Voditelja, Prvega zaščitnika socializma na svetu. Idolatrija seveda ni edini element stalinizma kot totalitarizma, kot sva se že zedinila, toda prav zdaj, po vašem kratkem opisu tega, kako ste medleli od razneženosti, je pravi trenutek, da ne pozabiva na neposredno in vodilno vprašanje: Ali smo bili stalinisti?

»Na kratko povedano: odgovor je deloma pritrdilen. Kaj je fenomenologija stalinizma? Kaj je stalinizem? Ali zgolj sistem oblasti, ali zgolj ideologija, ali samo morala oziroma nemorala, kdaj se je začel - ali po Leninovem odhodu ali že prej, kdo je bil njegov pobudnik - ali Stalinova osebnost ali vsa družba, ki se je podredila, da bi lahko neumni del vsega človeštva... Odgovor je možen le kot kompleksen, večpomenski...«

Boj, ne pa slepa pokorščina

- Vsemu se v hipu prilepi naziv protirevolucije. Poljsko sindikalno gibanje Solidarnost so tudi razglasili za protirevolucionarno, in to sindikat, v katerem se je po svojih interesih znašel skoraj ves delavski razred.

»Pri tem se kaže znana taktika: 'Primate tatu!«

Razglasiti delavski razred za protirevolucionaren - to je stalinistična ocena, toda primerjava med nami in Poljsko ni možna. Poljska ima klasičen delavski razred, takega iz časov 19. stoletja, enoten, ki dokaj dobro ve, kaj hoče. Mi imamo delavski razred na papirju, v ustavi, ki pa je v resnici razbit in med seboj v antagonističnem razmerju, zlasti po tozdih. Prvi tozd je ločen od drugega z žico. Delavski razred je deklasiran, nekomu je to prav gotovo v prid.«

- Vaši sodbi o birokratski zaroti je nedvomno blizu pogosta politična potreba, da partijo na oblasti branimo pred izmišljenimi sovražniki, ki jih sama proizvaja...«

»Resda jih 'proizvaja', vendar se ne slepim s tem, da ne obstajajo tudi resnični, klasični sovražniki. Težava pa je v tem, da nesposobna, birokratska sila s svojimi neumnostmi preprosto ponuja na srebrnem pladnju že pripravljeno propagandno gradivo, ne da bi bilo treba v to vložiti eno samo prebito paro. Zastavlja se vprašanje, kje je izhod. Če drži moja teza o protirevoluciji, potlej sledi iz tega politična ugotovitev - potrebna je repriza revolucije. Kakšne? Demokratične, narodnodemokratske, delavske, proletarske? Zastavlja se težko vprašanje: ali obstajajo sile, da začnejo takšno revolucijo? Nimate delavskega razreda kot celote, imate kmetstvo, ki živi bolj ali manj dobro, imate malomeščanstvo. 'Proizvodnja sovražnikov' je nujna posledica nemoči, da bi se spoprijeli s pravimi sovražniki in stvarnimi problemi v življenju. Imate malomeščane, ki se na vse načine bogatijo, kopicijo rezerve. Med njimi je sloj, ki si želi trdo roko in disciplino, tudi Ruse, da bi prišli 'napraviti red'... Večinoma drobna buržoazija, uradništvo in malodušneži med delavstvom. Rusi naj bi napravili red! Dovolj je že te zmede, pa četudi pridejo še oni, toda naj bo red. Ti reveži pa ne vedo, da bi ta njihov 'red' povzročil še daljše vrste pred prodajalnami!«

- In da bi privedel do represij.

»Lahko pripelje do represije oblasti, pa tudi do krize, hujše, kot je ta; do prave katastrofe, do bratomorne vojne, do medrepubliških obračunov, do obračunavanja med narodi in narodnostmi - in to vse čez noč. Samo da se ukreše ena iskra.«

Druga pot bi bila evolutivna, to je, da bi vladajoči sloj začel v resnici spoznavati vse napake, ki jih je naredil, in da bi z nekakšno 'samoevolucijo' - ki se sicer doslej v zgodovini ni še nikoli zgodila - izvlekli državo iz te krize. Z nekakšno lastno katarzo. Do zdravega poskusa je prišlo v ČSSR leta 1968. Poraja se mi v glavi kot teoretična možna pot, vendar ne vidim možnosti, da bi ta garnitura veteranov to lahko izpeljala, a naslednike si izbirajo natanko po svoji podobi. Virus jim vcepijo že, ko so še študenti. Po oseminšestdesetem so jim dali automobile, stanovanja, položaje...«

- Po drugi strani pa so pred kratkim prepovedali knjigo Nebojša Popova Družbeni spopadi - izziv sociologije, v kateri teče beseda o oseminšestdesetem. Knjiga je bila prepovedana, čeprav ima za seboj vso poprejšnjo demokratsko proceduro in čeprav je šla skozi vse ostre znanstvene kriterije. S tem se je sodišče postavilo ne le nad znanost, temveč tudi nad zakon, kot je upravičeno opozoril Ljubomir Tadić, eden od tistih, ki so protestirali proti takšnemu sodnemu sklepu. Sodišče je svojo odločitev

IZLOŽBA OSLARIJ

KOMUNISTIČNA PARTIJA ITALIJE
TRZASKA AUTONOMA FEDERACIJA.-

SEKCIJA "P. TOMAŽIČ"

V soboto 15 decembra 1984 ob 18 uri bo
na sedežu sekcije ulice Madonnina 19

KOMEMORACIJA

P. TOMAZICA IN TOVARISEV OB 43 OBLETNICI
NIJHOVE USMETITVE.

26. oktober 1954 - 1984

Ob potekanju časa,

ob spreminjanju okoliščin,

ob ostrenju sodb, ob zgledovanju razporov

ostaja za Trst nedotaknjena trdna prepričanost
o njegovi pripadnosti Italiji, ki jo je narekovala
bolestna izbira.

(Plakat tržaške občine, oktober 1984)

med drugim »pojasnilo« s tem, da je nedopustno prikazovati »študentske dogodke iz leta 1968 v takšni luči, kot da bi bila možnost družbe za zavrnitev domačega stalinizma in za pot demokratizacije...«

»Toda če želimo obnoviti ljudsko zaupanje v politično vodstvo in če vemo, da brez samoiniciative in zaupanja ljudstva ni graditve socializma, se moramo resno vprašati: kako to doseči? Ne vidim drugega načina, kot javno priznati napake in odstraniti krivce z oblasti, četudi prek sodnih procesov. Zakaj je to mogoče na Poljskem ali v Argentini, ne pa tudi pri nas? A vemo, kdo vse so krivci. To ni skrivnost. To so na primer investitorski megalomani ali tisti, ki se delajo, da deset let niso nič vedeli, kaj se dogaja na Kosovu. Zamenjave morajo biti konkretne, poštene in dosledne, revolucionarne, brez igrakanja zamenjevanja' na kako vzporedno ali še višjo funkcijo. Še vedno verjamem v moč ZKJ, v to, da se partija lahko sama očisti od znotraj. Brezpogojna predpostavitev za to dejanje pa je obnovev demokratičnosti v njenih vrstah in neposredna demokracija v vsej družbi. Za vse to pa je spet nujno potreben odkrit, demokratičen, pošten boj v ZK. Boj in spet boj, ne pa slepa pokorščina. Če do tega ne bo prišlo, se izpostavljam nevarnemu tveganju, da bodo nekatere sile od zunaj, zunaj ZKJ, poskušale vzpostaviti 'red'. Rekel sem že, da bi to pomenilo naglo se približevati splošni katastrofi. Mar nam nič ne pove nauk carja Aleksandra II.: 'Bolje je odpraviti kmetstvo od zgoraj kot pa čakati, da se bo samo začelo odpravljati od spodaj'...«

Razgledi po domovini, 22. februarja 1985

Roosevelt in Srbska država

Smer je že pisala o Rooseveltovega mnenju o potrebi slovenske in hrvatske države, t. j. o razbitju Jugoslavije. Predsednik USA je o tem vprašanju resno razpravljaval z ameriškim kardinalom Spellmanom.

Dedijer na strani 420 priložne k Titovi biografiji piše, da se je Fotič, poslanik jugoslovanske vlade, 3. aprila 1941 razgovarjal z Rooseveltom o „srbskem vprašanju“. Fotič je zapisal naslednje predsednikove besede: „Mar vi ne mislite, da bi za vas Srbe bilo mnogo bolje, če bi na novo postali homogena država in da bi se odcepili od zapadnih pokrajin? Tako bi znova postali močni in ne bi več izgubljali sil z neprestanimi domačini problemi in prepri.“

Pred kratkim so v Rooseveltovega osebnem arhivu našli listine, ki potrjujejo, trditve nekaterih njegovih sodelavcev, da je ta ameriški predsednik zares razmišljal o nujnosti razbitja Jugoslavije, ker je bil prepričan, da te države po končani vojni ne bo mogoče obnoviti kot celote. Roosevelt je zvedel za tajno Churchillovo obljubo, ko je britanska vlada 14. julija 1941 uradno obvestila jugoslovansko kraljevsko vlado, da želi obnovo Jugoslavije z razširjenjem njenih mej na zahodu, vključno s Trstom. Roosevelt je ostro zavračal Churchillovo stališče in je v posebnem pismu še isti dan (14. julija 1941) obsodil notranje prepire med jugoslovanskimi narodi, ko je zapisal: „Nihče med nami ne ve, ali je v korist bodočega miru modro pognati Hrvate proti Srbom ali obratno.“

Ne pozabimo, da je Simovičeva vlada 6. aprila 1941 v Moskvi podpirala dogovor o prijateljstvu in nenapadanju med ZSSR in Jugoslavijo. Kmalu na to je Moskva začasno prekinila diplomatsko stike s kraljevsko vlado, prav tako kot z Belgijo in Norveško, ki so tudi bile žrtve nemške zasedbe.

KPJ je v Stalinovih načrtih videla nevarnost razbitja Jugoslavije, ke je Moskva hotela pridobiti zase makedonske in hrvatske komuniste. Roznejši nesporazumi so potrdili resničnost te bojazni.

MAKEDONSKI KOMUNISTI PROTI TITU

V kolikor moremo verjeti Dimitrovu, tajniku bolgarske partije, in njegovemu ožjemu sodelavcu v dunajskem središču Kominterne za srednjo Evropo Prežihovemu Vorancu - Lovru Kuharju, je Stalin že leta 1936 zahteval Titovo glavo. V CK KPJ so bili neprestani spori in jugoslovanski komunisti so drug drugega ovajali v Moskvi. Dimitrov je baje pravočasno na to opozoril Walterja - Josipa Broza Tita, da se je mogel rešiti. Tajnik makedonske partijske organizacije M. Šatorov (v Moskvi Šarlo) je odklonil Titovo povabilo za obisk v Zagrebu. Pozneje je Šarlo prav tako odrekel sodelovanje s Titovimi partizani pri organizaciji upora v Makedoniji.

MOČ KPH

Na strani 423 piše Bedijer: „Hrvatska partija je bila najmočnejša v Zagrebu, saj v nobenem drugem mestu Jugoslavije ni bilo toliko komunistov kot ravno v glavnem mestu Hrvatske. Prav tako kot v Sloveniji je tudi hrvatsko partijo podpiralo izobraženstvo.“

Njena prisotnost se je najbolj čutila na zagrebškem vseučilišču z velikim številom črnogorskih, bosanskih in hercegovskih študentov. Jaz [Dedijer] se tu nisem slabo počutil, ker sem bil Srb.“

Zagreb je po listinah, objavljenih v Titovem življenjepis, bil središče KPJ. Tu je bilo tudi vojaško-obveščevalno zatočišče sovjetske partije in rdeče vojske. Načeloval mu je Srebrenjak - Antonov. Politbiro CK KPJ je po uničenju komunistov v Kerestincu

obdolžil Kopiniča, da je on bil kriy za ponesrečen napad na Glavnjačo. Tam so padli stari in preizkušeni hrvatski komunisti: to je bil del njegove taktike v borbi za nadvlado.

Za Kopiničem je Tito postal sekretar CK KPJ, Notranje razlike med KPJ in KPH so prišle več ali manj na dan že med revolucijo; Tita so podpirali Edvard Kardelj, Bakarič in Aleksander Ranković, Kopinič pa je neprestajno trdil, da mu Kominterni ni ukazala razbiti KPJ.

Dedijer zaradi „zgodovinske točnosti“ omenja velika nasprotstva med CK KPJ in hrvatskimi komunisti *in si dovoljuje sodbo, da je tudi Kopinič bil separatist*. Zgodovinarjem očita potvarjanje resnic in se strinja s Titovo kritiko hrvatskega separatista Hebranga, ki ga dolži nacionalizma in šovinizma. Vsi ti dogodki kažejo na dejstvo, da je v hrvatski partiji bilo veliko separatistov, ki so hoteli Hrvatsko ločiti oz. izločiti iz Jugoslavije.

POMANJKLJIVA ANONIMNA TRDITEV

Kardeljeva pisma in Kidričeva poročila zavzemajo v Titovem življenjepis 29 strani (od str. 1166 do 1195) drobne tiska obširnih podatkov o stanju OF v Sloveniji. Zdomski politologi bi jih morali preučiti in bi našli v njih mnogo odgovorov o razvoju politike KPS, OF in njenih sopotnikov. Potrbošniški gospodarski izvedenec je bil znan po svojem pikolovskem značaju, zato je njegova anonimna trditev (na str. 1173) Dedijerjeve knjige - zelo pomankljiva, ko trdi, da se mu je s Kidričem posrečilo pregovoriti kolebave bivše bane in ministre za skupen nastop v OF. Kardelj o tem ves presrečen in zadovoljen piše Titu in ne more prikrivati svojega veselja nad dejstvom, da se je pridružil OF in pristal na komunistično linijo „eden najstarejših voditeljev SLS“ Kardelj je v pismu podčrtal ta tako važen dogodek, ime tega „voditelja SLS“ pa je zamolčal.

Jože Žabkar o Rožmanu

Pokojni Jože Žabkar je bil naslovni škof in je imel tudi vplivna mesta v vatiškanski diplomaciji. Ko je še živel ni mogel ali hotel odkrivati stvari, ki se tičejo slovenske problematike, kolikor jo je zasledil v Vatikanu ali v pogovorih tudi s škofom Rožmanom samim. Brat Jošt v „Zalivu 8“ sedaj objavlja naslednje:

V pogovoru sredi 1942 v Rimu mu je škof Rožman pravil, da bo po vojni Slovenija končala zopet v stari Jugoslaviji, ki bo še vedno krivična do Hrvatov, ali pa v komunistični Jugoslaviji. Na kake druge rešitve ni mnogo dal, še posebej ne ne kake povezave z avstrijskimi Nemci.

Ko sta se zopet videla po vojni mu je škof Rožman potrdil, da je na pobudo dr. F. Rainerja Koroškega nacističnega Gauleiterja se z njim sestal na Bledu. Sestanek v Ljubljani je Rožman odklonil, češ, da je Rainer kriv premnogih zločinov nad našim narodom. Rožman je po spominu govoril o sestanku enkrat po sept. 1943 dočim F. Dolinar, slovenski zgodovinar, ki je živel v Rimu, pa pravi v Kolaričevemu življenjepis, da je to bilo dne 25. julija 1943. Na sestanku je šel, da bi mogoče olajšal narodu težki položaj. Rainer mu je izjavil, da govori v Hitlerjevem imenu, ki predlaga da naj okliče samostojnost Slovenije. To misel je škof Rožman odklonil z sledičimi besedami: „Nemci so zakrivali nad Slovenci take krivice in taka grozodejstva, da slovenski narod in tudi jaz ljubljanski škof, nima do njih nobenega zaupanja. Slovenski narod od Nemcev ničesar ne pričakuje in samo želi, da bi Nemci to deželo za vedno zapustili.“

Slovenski narod pričakuje lepšo bodočnost samo od svojih lastnih dejanj in od Zaveznikov, ki so v vojni z Nemčijo, ter od njihove zmage...“

Po datumu, ki ga podaja Dolinar bi se dalo sklepati, da so Nemci računali z izdajo Italije in vojaško gledano bi jim Slovenska država, odvisna od Nemčije takrat prišla prav. Taka „država“ bi bila povsem odvisna in podložna Nemčiji, toda če bi se Rožman izgovoril za premislek bi se mogoče zadeva dala toliko zavleči, da bi se po 8. sept. dogodki razvijali drugače. Vaške straže namreč niso vedeli, če se je varno zateči v Ljubljano in tudi je možno, da bi Italjansko orožje padlo v roke njim in ne KPS. Škof Rožman je potem dodal še tole pojasnilo: „Nekateri mislijo, da sem Ljubljano zapustil ne da bi vedel, da se ne bom vrnil več. Pravijo (tako Kolarič), da sem mislil iti samo v Celovec na nekakšen posvet s tamošnjim škofom. Vse to ne drži. Jaz sem Ljubljano zapustil samo zato, da sem se izognil maltretiranju s strani nahujskane drhali. In tudi s to možnostjo sem računal, da se ne bom nikdar več vrnil“. Rožman je še povedal, da je od Italjanov pri intervencijah dobival samo obljube, konkretnega pa niso dali nič. Za Nemce pa pravi, da je nekatere hude reči le uspel prepredit. Glede Italjanov je bil Rožman preoster, znano je, da je rešil mnogo internirance. Žabkar v drugem pismu Monsinorju (Dolinar?) razvija potem svojo teorijo o domobranci. Do njih čuti strašno usmiljenje. Priznava, da je njihova akcija hotela biti v službi slovenskega naroda. Vendar smatra domobranstvo za veliko politično in taktično pogreško. Pravi, da je možem slovenske desnice že jeseni 1943 nakazal rešitev v veliki, splošni narodni vstaji proti Nemcem. Izklicaj naj bi jo ljubljanski, zagrebški škof, srbski patriarh, sarajevski muslimanski veljak in kak macedonski velmož. To isto idejo je svoječasno že izrazi brat Jošt Žabkar. Taka „rešitev“ pa je seveda zadeva čiste in bujne fantazije. Realnost, kot smo jo videli v Varšavi je bila taka, da se do marca 1945 z Nemci ni dalo šaliti. Ne glede na to, da bi tako vstajo ovirali in zadušili komunisti sami!

ZU

Tempora mutantur

Slovenski zdomci z zadovoljstvom spremljamo v domovini pomembne politične pojave, ki s svojimi revolucionarnimi dogodki v Sloveniji, zamejstvu in po svetu, kjer naše organizacije oživljajo politično delo prav ob 40 letnici revolucije izpričujejo da je slovensko ljudstvo dočakalo čas, ko se odloča za svojo svobodo - tako kot jo po žrtvah zasluži ko suveren narod. Ta razvoj zanika trditev, da smo Slovenci na tujem po svojem značaju zaprti, saj je naš politični razgovor vsak dan bolj življenski in stvarnejši. V 40 letih smo razjasnili mnogo politično zgrešenega, pomankljivega in krvavo zgočega. Slovenski izobraženci, med njimi celo nekaj mlajših vodilnih komunistov, so na zborovanju v Cankarjevem domu v Ljubljani izrazili zaskrbljenost za svobodo slovenskega naroda. Ta nastop se precej vzporedno in politično približuje zahtevami slovenskega zdomstva in njegovega predstavnštva z razglasom SLS in Slovenskega državnega gibanja po svetu v na novo preimenovanem Slovenskem narodnem odboru. Načelni razgovori med predstavniki SLS in poverjeniki SDG so potrdili dobro voljo in pripravljenost za pluralistično politično delo v zdomstvu, - vse v skladu zahtev in političnega razvoja v domovini. Vse to vžiga v srcih vseh Slovencev v domovini in v svetu iskre novega upanja, da slovenski narod vstopa v novo zgodovinsko razdobje, ko bo odločal o svoji bodočnosti. Njegova tisočletna zgodovina dokazuje, da je slovenski narod v raznih dobah vedno načelno odklanjal kakršnikoli politični absolutizem. Če ga je moral večkrat sprejeti, je to storil le zaradi nestvarnih političnih odločitev, ki so mu jih vsilili politični zanešenjaki s svojo

nenaečno miselnostjo in ne redko tudi z egoističnimi nameni. Teh zmot ni pripisovati samo komunistom, temveč tudi nam, ki smo sanjali o bodočnosti panslavizma in pomagali razbiti samostojnost slovanskih držav v srednji in južni Evropi. Bližnja preteklost z nacizmom in fašizmom to potrjuje; samo razdelitev Poljske med Hitlerjem in Stalinom zadostuje. Isto velja za Slovaško in Češko, nič manj za obe Jugoslaviji - kraljevo in Titovo.

Wilsonove želje in načrti o svobodi evropskih narodov so se razblini prav zaradi zgrešenega zaupanja v neko rešilno „matjuško Rusijo“, ki je z revolucijo leta 1917 zašla pod oblast nasilne kremeljske nomenklature. Po drugi svetovni vojni je po krivdi Rooseveltovih sanj o večnem miru med Sovjeti in svobodnimi narodi isto razširila čez polovico Evrope in Azije.

Marksizem je bil nekoč alternativa kapitalizmu. Razlika med današnjim demokratičnim socializmom se je pokazala šele po mnogih notranjih nasprotjih. Rusija je doživela oktobersko revolucijo in z njo se je začelo popolno razvrednotenje marksizma. Čas je postavil marksistično miselnost. Ta je s časom postala začetek „človekovega osvobajanja“. Znanstvena strogost marksistične teorije je zajela izobraženstvo, ki je videlo v tej ideji možnost, da se v razrednem boju polasti oblasti. Ta nova kolektivna družba je kmalu zamenjala marksistično utopijo z Leninovim boljševiškim poizkusom. Proletarska diktatura je postala prvi in najvažnejši cilj „velike osvoboditve“ - postala je dejstvo. Vladajoči fevdalni razred in ustvarjenje meščansko posedujočih sta bila uničena, privatna lastnina je postala občestvena kolektivnost. Marksistična resničnost je že prva leta zvedenela in pokazala svoj ničevni obraz. Nad proletariatom je zavladal državni aparat. Namesto nekdanjega vladajočega meščanstva so nastopili komunistični funkcionarji s krvavimi medsebojnimi obračunavanji. Marksistična miselnost je služila samo kot sredstvo za pobijanje nasprotnikov - in to z najbolj surovimi in uničevalnimi načini za t. i. čisto marksistično zmoto. Degenerirani marksizem se je izničil v strupenih bojih med samoizvoljenimi s splošno znanimi političnimi in gospodarskimi ukrepi. Vsi, ki niso soglašali, so bili uničeni. Boljševizem je za svoj obstoj žrtvoval milijone ljudi v Siberiji, Ukrajini, Poljskem in tudi v Jugoslaviji. Strahovlada, lakota in živalsko komunistično divjanje so značilnosti 70 letnega obstoja stvarnega komunizma.

Rusija po l. 1917 ne predstavlja več neke duhovne sile, ki naj bi bila vzgled poštenege življenskega sožitja, temveč le vojaško silo. Zадnje desetletje sicer ugotavljamo začetne iskre sprememb tudi v Rusiji, žal da je leninizem ostal vkljub vseh življenskih neuspehov še vedno vademecum za ruske in vazalske komunistične stranke v deželah pod strahovlado kremeljske nomenklature. Ta še vedno nestrpno gospodarsko in politično nadzira svoje vazalske partnerje in v satelitskih državah uveljavlja svojo diktaturo. Ne pretiravamo, če trdimo, da komunistični žanje delne uspehe še danes, ne samo zaradi nasilja, temveč zaradi komunistično-puritanske miselnosti na papirju in tej podobne vztrajne propagande v svetu, ki jo boljševizem povsod širi, rekli bi skoro s fanatizmom. To propagando in njen vpliv lahko zasledimo celo v ameriškim parlamentu, ki ne podpira Reaganovih načrtov v Srednji in Južni Ameriki.

Po tem se lahko vprašamo, ali niso tudi nekateri Slovenci sprejeli komunistično idejo kot sekularizacijo nekrščanskega gledanja? Krščanstvo so razglasili kot opij za množice, marksizem pa predstavili kot končni cilj nerazredne družbe.

Marks je kot Hegelov učenec bil ponosen da je njegov nauk postavil „z glave“ (duh, razum) v noge (materijo). Marksizem je bil že od vsega početka teoretični jezdec materialnega suženjskega sveta, v katerem politični tehniki izkoriščajo človeško bitje kot stroj. O'Brien je trdil, da ta vladajoči sistem služi samo enemu cilju: posluževati se ljudstva kot kanonske hrane za uredničenje svojih ciljev - in za vzdrževanje nadoblasti krivih prerokov. Ta utopija se še danes uveljavlja v Rusiji in v satelitskih državah.

Nadaljevanje na str. 12

Koroške novice

MOHORJEVA. Prvič po letu 1945 bodo prodajale na veliko v Sloveniji knjige celovešk Mohorjeve. V Družini 11/85 je prvič objavljen velik oglas z mnogimi knjigami, ki jih je izdala CM. Med knjigami seveda manjka Rožmanov življenjepis, koledarji in sploh vse, kar diši po slovenski opoziciji. Cene za Slovenijo so prirojene matičnemu književnemu trgu! CM tudi nudi revijo Celovski Zvon, ki pa pot od Celovca do Ljubljane pretolče z zamudo treh mesecev! Tozadevno kritiko ki jo je podal pisatelj Boris Pahorju iz Trsta, je neki „debater“ v Cankarjevem domu zavrnil s tem, češ, da je krivda pri avstrijski pošti. Vse take šale mora prenašati naša, nekoč bela Ljubljana!

Novice iz Jugoslavije

KRAJA. V zapadnih državah izrodajo banke, zlatarje v stanovanjih pobero samo dragocene stvari. V SFRJ so bolj skromni. Blizu Bosanskoga Petrovca so tatovi podrli daljnovod, da so pobrali nekaj delov in kovine (baker?) Nekaj vasi je bilo brez luči. Ogromna škoda mogoče za ceno kraje 100 dolarjev izkupicka. V Beogradu so ukradli 50 metrov velik žerjav, ki je končal kot staro železo (Nov. 3. 85).

VOJNI ZLOČINEC: Prof. Slobodan Jovanović je l. 1942 prevzel mesto predsednika Jugoslovanske vlade. V tej dobi Titova vlada še ni bila priznana. Jovanović ni bil niti izrazil politik, nego zelo cenjen mislec in pisatelj. V Beogradu so izdali pred kratkim nekaj njegovih del politične narave. Že po izidu teh del je nastalo razburjenje, kako je mogoče, da se tiska v SFRJ knjiga prof. Jovanovića, ki so ga sedaj imenovali za nič manj kot „vojnega zločinca“ (Nov 3. 85) Politika. Izgleda, da bo SFRJ in tudi Slovenija dosegla svetovni rekord po številu vojnih zločincev in narodnih izdajalcev. Poleg onih iz l. 1941/45 vedno odkrivajo nove.

V BEOGRADU so z vsemi častmi sprejeli poveljarja Nicarague, G. Ortega, ki je iskal pomoči v Moskvi in vseh vzhodnoevropskih državah. Država se namreč nahaja v strašno težkem ekonomskem položaju. Sedaj ko so Amerikanci prekinili vse trgovanje, bo položaj zelo enak Kubi. Nikaragua bo lep primer kam privede levičarska diktatura gospodarsko stranko naroda. Že sedaj primanjkuje bencina, sladkorja, aspirina itd. Sovjeti bodo po njihovi stari navadi „prisotni“ z orožjem, ne pa z dolarji. V slučaju Nicarague so Jugoslovani zopet pokazali svojo pravo barvo, namreč, če gre za važne interese svetovnega komunizma, se oni poživljajo na Ameriko. Amerikanci pa po eni strani komunizem z vso odločnostjo odklanjajo v Ameriki, ne pa v Jugoslaviji. To je zelo nevarna nedoslednost!

INFLACIJA je znašala v prvih treh mesecih letos 22,9%, kar odgovarja letni inflaciji okrog 90%. Ako bo res šlo tako naprej, bo SFRJ verjetno prva dežela Evrope z južno-ameriško inflacijo. Oblasti se na vse kriplje trudijo, da bi dobili ekonomijo pod kontrolo. Samo na ta način bi povezava z zapadom ostala živa. Vendar po 40 letih skušnjih socializmom je edina rešitev samo v tem, da radikalno menjajo družbeno-ekonomski sistem. Ker pa oblastniki tega ne marajo, ker se bojijo za njihove kariere, bo preostala alternativa: nazaj v sovjetski sistem centralnega planiranja. Da bi si nabavili nova sredstva bodo v bodoče obdavčene in to precej visoko „razvedrilne hišice“. Močno namigujejo, da bo vsako potovanje

PALACE HOTEL

34170 GORIZIA (ITALY) - CORSO ITALIA N. 63 - TELEFONO N. (0481) 82166/7/8 - TELEX 461154 PAL GO I

Vinko LEVSTIK — hotelir
Včeraj v Rimu — danes v Gorici

Hotel je najlepši in največji v Gorici, ima 80 sob z najsodobnejšo opremo, dva salona, restavracijo, taverno, kongresno dvorano in autoparking. Nahaja se v najlepši promenadni ulici, Corso Italia. Je prve kategorije in kljub temu so cene nizke in res vsem dosegljive. N. pr. samska soba s kopalnico, klimatsko napravo in televizijo stane borih 20 US dolarjev. Dvoposteljna pa 32 US dolarjev.

v inozemstvo obdavčeno s pristojbino ND 1.000. V pričakovanju za ta odlok, za te pristojbine, je samo za Veliko noč iz Maribora, poleg avtomobilov korakalo na kratak obisk v Austrijo 7000 pešcev (NH9, 85). Avstrijci se norčujejo iz tega cenenege turizma.

V premislek: Kongresa književnikov se je udeležilo 2000 literatov. Novi predsednik zveze je postal Slovenec Ciril Zlobec. Glavna tema je bila odprava kazenske sankcije, ki je predvidena za mišljenje, ki bi moglo biti nasprotno družbenemu redu. Uboga Jugoslavija po 40 letih svobode!

Etiopija

Tragedija etiopskega naroda zaradi nesposobnosti komunističnega režima, je komaj rešljiva. Režim je zadnjih 10 let žrtvoval ogromne vsote za vojaške akcije proti domači opoziciji, proti borcem za svobodo Eritreje in proti Somaliji. Za gospodarstvo se ni brigal. Dežela postaja puščava, ko je od nekdanjih 40% gozdne površine ostalo samo še 4%. Za posamične pokrajine, ki jih upravlja režim, ostane samo še rešitev izselitve. Izselili bodo 1,5 milijona prebivalstva. SFRJ zaradi lastnih težav ni dala kake velike podpore v materialnem smislu, pač pa v političnem. V politiki beremo izjavo etiopskega ministra, ki ni zadovoljen s pomočjo zapada, ker je predvsem humanitarne narave v smislu najbolj perečih pomankanj. Kar bi Etiopija želela, je dolgoročni gospodarski plan in investicije v tej smeri. Z drugimi besedami, gospodarstvo naj vzame v roko zapad, ideologijo in politično usmerjenost pa Sovjetska zveza. Za etiopske Izraelce Falaše pravi, da bi morali ostati doma ne pa da so jih preselili v Izrael. Za zaključek pa višek: „Naše dolgoročne plane financira SZ. Revolucija je zelo močna. Ljudje jo masovno podpirajo in njene cilje. Cenimo humanitarno pomoč USA, vendar ne more vplivati na revolucionarno ideologijo.“ Po vsem gornjem izgleda da bo Etiopija še naprej najbolj zvest zaveznik SZ. Gospodarstvo bo šlo še bolj

rakovo pot. Tako bo še v bodoče za dolga leta obstojal paradoks: podpiranje s pomočjo demokratskega zapada sovjetskemu satelitu.

Albanija

Enver Hodža albanski komunistični diktator, ki je vladal vse od l. 1944 je umrl v starosti 76 let. Njegov naslednik Ramis Alia bo imel težko delo, ker je dežela najbolj zaostala v celi Evropi. Opozicija režimu, ki tudi uradno ne dopušča verskih aktivnosti, mora biti dokaj močna. Pred mnogimi leti je opozicija s pomočjo zapadnih tajnih služb organizirala udar; ko se je ladja s preko 200 borci za svobodo Albanije približala Albaniji, so jo zajeli komunisti. Cel podvig je namreč izdal visoki član angleške špijonažne službe, ki se je po tem podvigu umaknil v Moskvo. Sin kralja Zogu, ki živi v Parizu je ob smrti Hodže izdal proglas albanskim nacionalistom naj se združijo in ustanove svobodno in demokratsko državo. Leka I, pretendent na albanski prstol je ob tej priliki tudi govoril o albanski etnični skupnosti v Jugoslaviji, kjer živi skoraj 2 milijona Albancev.

Se že dani...

Nadaljevanje s str. 1

naroda, tedaj tudi nismo sposobni končati državljanske vojne, ki nas je zdesetkala“.

Kako jujaške besede iz naše Ljubljane! Hvala ti, Spomenka, za tako veliko in iskreno poslanstvo! Med mlajšo generacijo ni osebnih krivde, zahteva samo resnico, zato je toliko več vredna in Partiji toliko bolj nevarna. Kot je bilo pričakovati, saj je Spomenka Hribar sama zapisala, da se boji za svojo službo in za svojo svobodo, se je že začelo. Zaenkrat se je oglašil Savo Vilher-Sine, in je očita, da ne pozna zgodovine NOB in ne ve za domobranske zločine, katere opisuje v vseh podrobnostih. Temu staremu partizanu, saj ima tudi ilegalno partizansko ime, moram reči, da samo iz sestavke Krivda in greh vidim, da S. Hribar partizansko „osvobodilno borbo“ veliko

bolje pozna, kot pa partijski priganjač Vilhar. Njene besede so tudi naša zahteva. Partija se vede, kot da se je naša zgodovina in narodna zavest začela šele z nastopom komunizma, v resnici pa so narodu že prvi dan zabodli nož v srce. Oznanjali so svobodo, obenem pa so pobili 1500 žrtev še preden se je narod uprl. Niti konec vojne ni mogel ustaviti tega klanja, tedaj se je začel končni obračun tega „boja za svobodo“. Za vrnjene domobrance so se odpovedali Koroški, izgubili so Trst in velik del Primorske, v matični domovini sami pa je še po štiridesetih letih manj svobode, kot jo imajo naši rojaki v Avstriji ali Italiji. Partija kot ujeda sedi na slovenskem narodu in mu ne pusti živeti.

To je zločin nad narodom, ne pa svoboda! Protinaravno, naravnost zločinsko je, že desetletja klobasati o napredku, narod pa je vsak dan bolj reven in obupan. Ljudje že ves čas „svobode“ vedo, da je vse samo laž in krivica, zadnja leta so spregovorili, ker ne morejo nič več izgubiti. Eno najbolj pogostih vprašanj pa je:

„Ali res ni rešitve iz tega kaosa, iz strahu in zločinov?“

KOROŠKI komunist profesor Janko Messner je to imel dal komunistični vladi v Nikaragui. Nikaragua je toliko svobodna kot so resnični za njo atributi delavna (SZDL), ljudska, demokratska, ki si jih tako rade nadevujejo vse komunistične diktature. Profesor J. messner je bil letos v sklopu avstrijske solidarnostne brigade na delu v managui. Ob tej priliki je predal izobčenemu in bivšemu duhovniku Ernestu Cardinalu, sedanjemu ministru, ček za \$13.700 (Naše novine 21, 3. 85), ki so jih zbrali koroški Slovenci. Avstrijsko solidarnostno gibanje je mnogokrat povezano z našo koroško problematiko. Ker je povsem levičarsko in ker ne najdejo nikake prave podpore med Avstrijci jim prav pridejo tudi Slovenci. V tej zvezi so blamirali vseslovensko protestno manifestacijo lansko leto, ko so iz povsem slovenske zadeve napravili prokomunistični zbor, kjer so ob petju internacionale obravnavali tudi Nikaraguo.

Tudi na to odgovarja S. Hribar: „Je rešitev...“

Toda rešitev ni Rešitev, ki bi začejala na zanikovanju! Kakor se ne moremo delati, kakor da NOB ni bilo, se tudi ne moremo delati, kakor da poboja na Rogu ni bilo!“

Tako je. Revolucija je bila, komunisti so jo začeli na ukaz Stalina, bilo je tudi domobranstvo, ker je narod hotel živeti. Oboje je zdaj že zgodovina. Ostala je le v molku zavita krivda in s krvjo oskrunjen režim, ki ne najde poti v bodočnost. Saj drugače tudi biti ne more: kar je zgrajeno na krvi, nima življenja v sebi! Narod pa hoče živeti tudi danes. Zdi se, da jasno vidi pot iz tega prekletstva, ta pot je popolna resnica in priznanje krivde. Šele potem bo narod znova zaživel življenje, ki bo vredno tako velikih žrtev. Zdaj gre zares. Spregovoril je narod, ki kliče na odgovor tiste, ki so izkopali toliko neblagoslovljenih grobov in narodu zvezali zgarane roke. Vedno mogočnejši je ta klic in nihče več ga ne bo zadržal, dokler ne grobovih mučenca ne bo stal spomenik zahvale in časti.

S. P.

Drama iz Spodrožce

nadaljevanje s str. 5

Četnikov in Domobrancev. Kot poroča Thurn, general Scott ni imel pojma za kake ujetnike gre na tem področju. Ves reč je ta general prihajal nazaj in spraveval: „Kakšni ljudje so to: Ustaša, Domobranci? Odkod so, kje so se bojevali?“ Bojeval se je ta general v Severni Afriki, v Italiji in ni imel pojma o razmerah na Balkanu. - Vendar, njegovi predpostavljeni so vedeli za kaj gre. Bil pa je v štabu maršala Alexandra general Keatly, ki je bil zli duh. Dr. Thurn je slišal, kako se je general Scott protivil ukazu izročanja; ta je imel srce še na pravem mestu in je imel še nekaj političnega razuma, ki so ga oni v Londonu izgubljali. Tako je Scott govoril onim v Trstu, da to vendar ne gre, da bi te anti-komuniste izročali Titovim ubijalcem pod nož. Odgovor je bil gen. Scottu, tako trdi dr. Thurn, „Naj grede k vragu! Z nacisti so se borili, naj imajo isto usodo.“ Kaj je komunizem pa ta general Keatly verjetno ni nič slišal. Tako trdi dr. Thurn.

Druga komande so ta ukaz izročitve izvršile tako, da so črtali hrano tem na smrt obsojenim. „Boljše da se jih znebimo, predno pride do stavke stradanja“ (Dr. Thurn). Ta hudičeva igra se je pričela sredi maja 1945.

Vetrinjsko tragedijo izročitve je so doživljal Vetrinjski župnik g. Jože Musger. Takole se jih on spominja: „Bili so mladi ljudje, dobri ljudje. Verjeli so kar so jim rekli: Da grede v Italijo in od tam si lahko poiščejo pot čez morje. Peli so, ko so odhajali iz taborišča in vriskali, in drugi ljudje, ki so ostali, so jim mahali v slovo.“ To omenja ta župnik v svojih spominih, pisanih v slovenskem jeziku.

Če se štirje regimanti kam prestavljajo je seveda treba poslati predstražo, da se uredi bivališče. Tako so Angleži zbrali skupaj 40 slovenskih mož in jih poslali v Italijo 24. maja, da vse pripravijo za odhod 4 regimentov.

Nihče v taborišču Vetrinje ni slutil, da bi bilo to mogoče, da so jih pod pretvezo poslali v smrt. Na Področci so jih Angleži predali partizanom, ki so jih pozneje z drugimi pobili v Kočevju.

Pa so rekli Angleži, da poleg predstraže rabijo še druge oddelke, tako tehničnega kakor policijskega, da vse pripravijo in uredijo. Zbrali so med mladimi Domobranci 500 mož in jih 27. maja odposlali naprej, tudi ti so nenadoma izginili za vedno v Karavanskem tunelu.

Sedaj je bila na vrsti glavna sila. Domobranci so bili razdeljeni v štiri regimente, in vsak regiment je obsegal 2.500 mož. Oddelek za oddelkom je odkorakal. V vojaški disciplini, vodeni od svojih slovenskih častnikov, vodeni v smrt.

Naložili so jih na angleške tovarne avtomobile, peli so in mahali v pozdrav ostalim. Isti prizor, dan za dnevom, v kolonah v smeri proti Maria Elend (Podgorje) ali proti Področci. - In tam so jih čakali partizani. Dali so jih v vagon, zaprli in odpeljali v smrt.

V dokumentaciji, ki je izšla v Buenos Aires leta 1968 „V Rogu ležimo pobiti“ so sporočila onih, ki so tej smrti ušli. Ta pričevanja so izraz neverjetno naivnega zaupanja v Britance v vrstah na smrt obsojenih Domobrancev. Še naprej so jim verjeli, ko so jim povedali resnico in ko so že angleški oklopniki stali okoli kolodvora.

Tako je za te mlade Domobrance prišel pekel na zemlji šele ob koncu te zadnje vojske.

Ti Domobranci, ki so se v slepem zaupanju v pravičnost Angležev pustili naložiti v vagon kot živina na Področci in v Podgorju so bili obsojeni na smrt, ko so se vozili skozi Karavanski tunel.

Toda prebiti so morali še dolge dneve mučenja, predno je resnična smrt prišla. Pobili so jih končno v Kočevskem Rogu.

Nekaj se jih je rešilo iz teh kočevskih grobov in tako je svet zvedel nekaj strašnih podrobnosti po teh pričah. - Te ujetnike so začeli najprej pobijati s puškami, zvelkli so jih na rob prepada in jih tam streljali, da so padali v globino.

Tako eden od rešenih poroča: „Iz grobišča se je dvigala krvna sopara in grozen mrliški duh; trgali smo si cunje s svojega telesa prepojena z našim potom in si jih potiskali v usta in nosove. Vendar je ta kužni smrad postajal vedno hujši.“

„Tretji dan smo skušali najti v tem labirintu pot nazven. Nismo našli nobenega izhoda“. Bilo jih je pet ali šest, ki so ostali pri življenju.“ Četrtega dne nismo več slišali strojnic od zgoraj in smo mislili, da so partizani že odšli. Telesa niso več padala v globino.

Naslednjega dne smo slišali kakor, da nekaj vrtajo. Strašna detonacija - razstrelitev je pretresla našo mrtvašnico. Zemlja se je tresla in skalovje je padalo na nas. Popolna tema je bila okoli nas in sedaj, še nek dim je butnil v nas. Apno so začeli metati na nas, in ta prah me je stiskal, da sem izgubil zavest.

To je bil konec četrtega dneva v peklu. Ko sem prišel spet k zavesti, je bilo vse tiho okoli mene. Eden mojih tovariščev, ki je pred detonacijo še ležal poleg mene, se ni več premaknil. Bil je Domobranec, ki sploh ni bil na Koroškem, ampak se je v zavesti svoje nekrivde sam predal partizanom. Sedaj je bil mrtev. Samo eden poleg mene je še preстал detonacijo.

Na koncu petega dne sta našla bukovno vejo, ki jo je eksplozija vrgla v jamo. Še sta imela toliko moči, da sta splezala navzgor in ven iz grobišča. Bila sta sedaj živa mrliča. Bil je čudež.

Po tej moriji so te luknje in prepade še razstreljevali. Polili so grobišča še z nafto in bencinom in jih požgali. Vendar duh po mrtvih se je še dolgo širil po Kočevskem Rogu, in vhod vanj je bil prepovedan. (Veliko jih je moralo vedeti za ta pokol).

Koliko so jih tedaj poklali poroča Titov namestnik Milovan Djilas. V svoji knjigi *Knjiga partizanov* pravi: „Z Nemci so kapitulirali tudi oni naši nasprotniki, ki so svojo usodo navezali na fašiste. Vsi so bili poklani“.

„Koliko jih je bilo?“, se vprašuje Djilas in pravi: „Mislim, da tega nihče ne ve in se nikoli ne bo zvedelo. Četniki, Ustaši, Domobranci so bili pobiti ločeno, vsak od teh v predelu, kjer so jih ujeli.“

V slovenskem centralnem komiteju so bile dve leti pozneje izražene pritožbe, da imajo težave s kmeti iz teh krajev: Kraške reke so namreč začele prinašati mrliče iz podzemlja.

Tudi to je prišlo v javnost, v močvirnih masovnih grobiščih se je zemlja dvignila in napela in je izgledalo, da zemlja še vedno diha.

„Kdo je dal povelje za ta pokol?“, se sprašuje Djilas. „Tega ne vem. Mislim, da pisanega povelja za to ni bilo; po naši komunistični hierarhiji, bi tega nihče ne izvedel brez pristanka vrha“. Za tem navaja Tita: „Bilo je bolje tako, da za vedno naredimo konec temu“. Ob koncu leta 1945 na seji CK je Tito rekel: „Naj bo konec s temi smrtnimi obtožbami in mrtvimi“.

Na nekem drugem mestu Djilas piše: „V tedanjem splošnem kaosu je bilo nemogoče preiskavati življenja 10.000 ljudi; najbolj preprosta rešitev je bila, vse postreliti.“

O izročitvi Jugoslovanov Titu piše Djilas v angleškem časopisu *Encounter* (1979) tole: „Da smo odkriti, tedaj mi sploh nismo razumeli Angležev,

zakaj nam ti te ljudi nazaj pošiljajo. Saj so bili samo preprosti kmetje. Niso nikogar pobijali; njih zločin je bil le strah pred komunizmom. Mnogo naših se je celo balo, da bodo Angleži za to od nas kaj zahtevali. Vendar nič takega se ni zgodilo, enostavno so jih nam predali. Njih glavni namen je bil, da se jih znebijo. Angleži so storili veliko zmotu, ko so te ljudi čez mejo poslali k nam, tako je bila zmotu za nas, da smo jih postrelili.“

Avtor tega članka Ingomar Pust, konča ta članek z besedami: „Kar se je tedaj pred vrati Koroške dežele zgodilo je eden največjih zločinov človeške zgodovine, ki ni bilo poravnano.“

Tempora mutantur

Nadaljevanje s str. 10

Boljševizem ohranja pri življenju danes le še sila. Ta niha in krčevito išče nova pota. Gospodarsko je prepadel, razkrajja pa se tudi v svoji notranjosti, kot doktrini. Ne pretiravamo, da je ta v začetnem razkroju v Rusiji, Kitajskem, Poljskem in drugod.

Josip Broz je nekaj mesecev pred smrtjo zajokal nad izgubljenimi vajeti, ko je točil solze nad Jugoslavijo, ki „bi razbita na 4 ali 5 novih samostojnih držav od Jadranskem morju, ne predstavljala pred svetom več skupne moči.“ Dialektični dogmatik se je pozno zavedel, da južnoslovanski narodi nočejo niti kraljeve še manj Titove države, kjer vojska in stranka nasilno vladata nad nesvobodnimi narodi. Mož je prepozno spoznal, da je *veličina narodov le prava svoboda in boj zanjo!*

Politični razvoj v Jugoslaviji v zadnjih letih to potrjuje. Južnoslovanski narodi, v največji meri prav slovenski narod, so si svesti svoje usode, svoje bodočnosti. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so se sprijaznili z dejanskim, po komunistični stranki vsiljenim stanjem. Razočarani narodi iščejo nova pota, zahtevajo samostojne države.

Ali se JKP zaveda, da je to edina rešitev za mir na Balkanu, ob Jadranskem morju in v Evropi? V zmoti so tudi še redki izven do movine, ki trdijo, da je centralistična država jamstvo svobode njenih narodov. *Taka miselnost je v nasprotju s politično stvarnostjo, ki odklanja „določeno usodo“ sedanje trhle in nemirne državne tvorbe.* Južnoslovanski narodi; tudi slovenski narod, - ki je po svoji zgodovini in kulturi srednjeevropski narod, se ne smejo in tudi ne morejo sprijazniti z usodo, ki jim bi v bodočnosti pomenila nesigurnost in pogin.

Morda bo še kdo trdil, da je danes še preuranjeno razpravljati o tem! Da v Jugoslaviji še niso dozorele končne odločitve, da obstoja nevarnost sovjetske invazije itd. Prav ti pozabljajo, ker ne sledijo razvoju v domovino da je *revolucija spremenila slovenski narod, da je prišel do spoznanja v revoluciji in po njenih posledicah.* Slovenski narod je krščansko globok, se ni spremenil, spremenili so se dogodki in ti so ga postavili pred politično stvarnost in pred jasno odločitev. *K temu so pripomogla bridka spoznanja in razočaranja v polpretekli dobi in živi sedanjosti.*

Pri podajanju teh misli ne smemo preko važnih dogodkov v domovini in v zdomstvu: nastop slovenskih književnikov v Ljubljani, složni razgovori med predstavniki SLS in SNO s poverjeniki Slovenskega državnega gibanja, predavanja vseuč. prof. dr. Komarja v Osrednji slovenski hiši v Bs. Airesu o + prof. Kocbeku. Želja po nekem skupnem, slovenskem parlamentu izven meja naše domovine, je tako rekoč neki klic in znak političnega očiščevanja vseh slovenskih problemov - v domovini, zamejstvu in v zdomstvu. Doživljamo dogodke, v katerih moramo v zaupanju iskati pota, ki nam jih strežejo razvojne razmere doma in v zdomstvu. Kolektivnih in posameznih nastopov ne smemo podcenjevati!

Pisatelj Malraux je po desetletjih spoznal na Kitajskem in v svoji domovini komunizem in našel pot, ki mu je zagotovila človekovo dostojanstvo. Njegovi ljudje so (po njegovem pisanju) „Umirali za tisto, kar se mu je v njegovem času osebno zdelo polno najgloblje smisla in največjega upa.“ Ni

PRIPIS PREVAJALCA:

Naj morilci vzamejo sveto pismo Starega Zakona in naj preberjo četrto poglavje: „Tedaj je Gospod rekel Kajnu: Kje je Tvoj brat? Odgovoril je: Ne vem. Mar sem jaz varuh mojega brata? In Bog je dejal: Kaj si storil? Glas krvi tvojega brata vpije k meni iz zemlje. Sedaj bodi preklet: Proč od zemlje, ki je odprla svoja usta, da je prešla iz tvoje roke kri tvojega brata. Ko boš zemljo obdeloval, naj ti ne daje več svojih pridelkov; blođil in begal boš po zemlji!“

FKL

dvoma, da so pravi slovenski partizani in domobranci umirali prav tako. Zato je komunistična književnost in propaganda doživela odpor, ki je našel izliv v Cankarjevem domu. Narod že moti stalno in neresno povelečevanje revolucije, ki jo je sprožila in vodila SKS za svojo oblast in zlorabila narodna čustva slovenskega naroda v njegovi najhujši zgodovinski dobi. Mladina hoče vedeti resnico tudi o slovenskih domobrancih, hoče razpravljati o nujni slovenskega naroda po Svobodni slovenski državi, svobodni verski in književni tiskani besedi.

Tudi zdomska mladina zahteva od nas vsak dan več odgovorov v vprašanih naše politične polpreteklosti. Na predavanjih (dr. Komar), kjer se zbirajo v Bs. Airesu slovenski zdomci, se razčistujejo politični in ideološki problemi o nastopu krščanskih socialistov v Sloveniji pred vojno in v revoluciji, Tako se tudi zdomski mladini pojasnujejo predvojne in revolucijske odločitve, ki so po krivdi KPS razdvojile slovenski narod v dve fronti in povzročile državljansko vojno. Takšno odkritosrčno menjavanje misli in razgovorov je zanesljivo poročstvo za razglašanje resnice, *ki jo moramo spremljati z globokimi občutki prave in resnične krščanske ljubezni. Ta mora biti resnična v popolnem pomenu krščanskega nauka in tistih zvišenih ciljev in žrtev, za katero so padali in umrli slovenski domobranci in vsi pošteno misleci Slovenci.*

Mi smo - kakor je I. Cankar nekdaj zapisal - polni prahu svoje in tuje zemlje; smo uporniki in kritiki, borivci proti zaostalemu in pregrešenemu. Pripeljimo vendar slovenskega človeka na gore evropskih višin! I. Cankar je odpiral stare meje, rušil preperele zidove in gradil nov dom. Ta duh je zavel nad slovensko zemljo že pred stoletjem. Povezanost z domovino naj nam krepí našo zvestobo - po poti vere idealistov in upornikov in tudi poti tujine. Dvignimo prapor po našem notranjem prepričanju in iz življenjske nuje za obstoj slovenskega naroda v Svobodni državi Sloveniji.

Tomaž Akvinec je imenoval domovino [patria] kot veliko razširitev družine in sorodstva. Kot našim staršem, velja tudi domovini dolžnost hvaležnosti do nje, kot do naših družin za srečo in svobodo slovenskega naroda.

SL. S.

Stalinov naslednik je prejel sv. krst

Gregorij M. Malenkov, Stalinov naslednik in nekdanji ministrski predsednik Sovjetske zveze, je v pravoslavni Cerkvi prejel zakrament sv. krsta. Rojen je bil leta 1902. Dolga leta je bil eden izmed najožjih Stalinovih sodelavcev. Ko je bil star 38 let, je postal član tajništva komunistične partije. Deset let nato je postal član politbiroja, najvišjega izvršnega organa KPSZ. Po Stalinovi smrti je bil od leta 1953 do 1955 predsednik ministrskega sveta. Zaradi „protipartijske dejavnosti“ ga je Hruščov izključil iz CK KPSZ. Potem je živel v pozabi. Sedaj se redno udeležuje verskega bogoslužja.

Oznanilo, Argentina

(Po zadnjih poročilih je umrl februarja letos kot kristjan).

